

30 ГОДИНИ ЯХТКЛУБ "ПОРТ БУРГАС"

**ПОД
БЕЛИТЕ
ПЛАТНА**

ОНИМКИ: **ДИМИТЪР НАУМОВ**
ТЕКОТ: **Д-Р МИЛЧО КАОБРОВ**

БУРГАС . 2006 г.

ЛЕТОПИС НА ЯХТКЛУБ "ПОРТ-БУРГАС"

ИЗ СПОМЕНИТЕ НА ДОКТОР КАСЪРОВ

От началото на март 1973 г. започнах работа като завеждащ здравната служба в Пристанище Бургас. Тя се намиреше на първия надпартерен етаж на стара, но добре поддържана сграда досади оградата. Главният лекар на Транспортна болница ме представи на персонала на здравната служба и като посочи с ръка към медицинското оборудване, каза: „Всичко това е закупено от пристанището. В съседство има зъболекарски кабинет и физиотерапия... Изобщо за здравето на работниците пристанището не пести пари. После ще идем да те запозная и с директора др. Рунев. Много свестен човек!”

кап. НИКОЛА РУНЕВ

Директорът на пристанището, капитан Никола Рунев, бе сериозен и делови човек. Осведоми се откъде съм и като чу, че съм бургазлия, много се зарадва. “Ако имате нужда от нещо за здравната служба, обаждайте ми се, ще направим всичко възможно.”

Седим със сестра Радева в кабинета - работното време е към края си. На вратата нежно се почуква и в кабинета влиза момък на моите години със силно зачервена физиономия. Сяда на кушетката и ме гледа тъжно. Кажете си името, подканям го. Той болезнено отваря уста и едва успява да изрече: Манол Манолов. На колко сте години? - На трийсет и три. -Какво работите? -Капитан-пилот. -Как така капитан-пилот? Да не би едновременно да карате параход и самолет?

Манол Манолов се засмива с готин смях, но тутакси го прекъсва и добива болезнено изражение -май нещо го боли в устата. -И така, капитан ли сте, или пилот? -И двете, отвръща, вкарваме параходи в пристанището. -Ааааа! Да не сте от онази, пилотска служба? -Анджък. -А

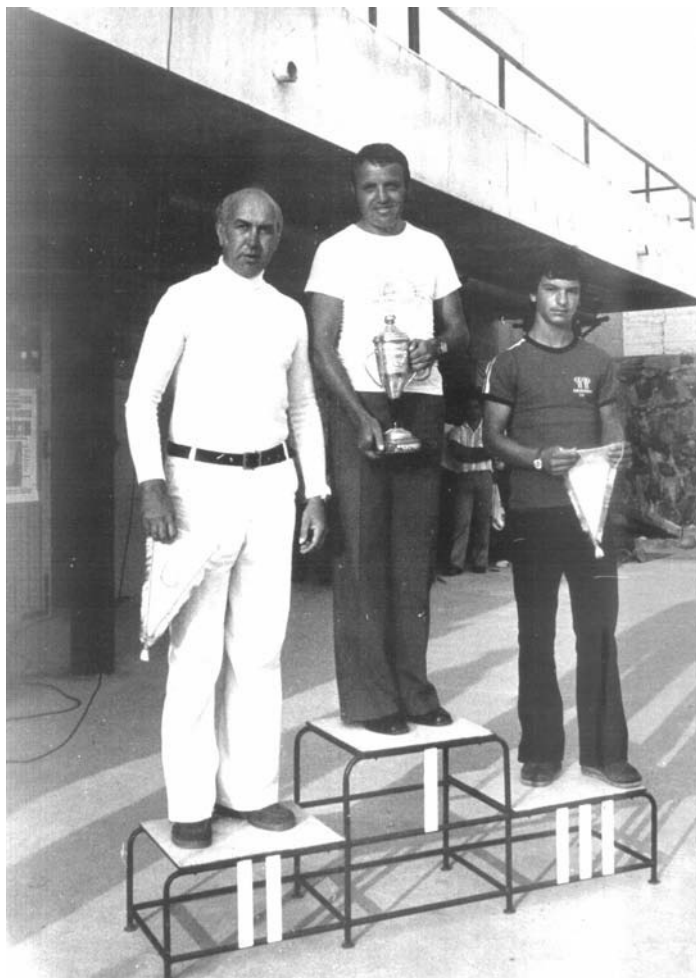
пък аз все се чудех каква е тази пилотска служба в пристанището... Абе, като сте капитан-пилот, кажете ми как я правят онази прекъсната свирка пилотските кораби в Истанбул -фюйт-фюйт-фюйт...- Докторе, друг път ще ви обясня, сега ми вижте гърлото, че много ме боли...

Той зяпва и зървам най-гноясалото гърло, което съм виждал през живота си. Че как успявате да говорите с такова гърло, чудя се. „Ами като ме питате, какво да правя?“

Така се запознах с капитана от далечно плаване Манол Манолов, който днес е един от най-добрите ми приятели, готин пич, с неповторимо чувство за хумор.

Дадох му болнични и рецепта, а той казва, няма да мога да я изпълня, защото съм на смяна. Каква смяна, викам му, отивате си направо вкъщи! Не мога, казва, да си отида, защото няма кой да ме замести, а имаме кораби за вкарване. -Добре, ето ви тогава тези лекарства и сестрата ги вади от спешния шкаф. - Колко ви дължа, пита коректно капитанът, а аз му отговарям: “Нищо. Ще почерпите едно уиски някога”. Почерпил ме е неведнъж. Последният път – онзи ден.

Манол е запален ветроходец и по едно време е участвал в състезания. На едно от тях дори е спечелил първо място (видно от снимката по-долу).

Един ден, беше през лятото на 1976 г., при мен дойде млад мъж, може би пет-шест години по-възрастен от мен, с черен черкезки мустак и ми се представи: Димитър Наумов - завеждащ яхтклуба на пристанището. Така ли? Не знаех, че тук има яхтклуб! Всъщност още нямало, но щял да бъде учреден наскоро. Вече били купили една яхта и очаквали още две... Казах му за своя интерес към катерите и яхтите. Ами ще ви направим член на яхтклуба тогава, рече той учтиво. Много приятен мъж, помислих си.

Не бил болен. Идва при мен с молба - знаел, че при мен има свободно място за фелдшер, а жена му била такава. Досега живеели в Котел. Той - учител по физкултура (завършил ВИФ), а тя - фелдшерка. Искали обаче да се преместят в Бургас и той й търсел работа. Та дали ще имам нещо против, ако дойде на работа тук. С удоволствие, рекох му, но

това може да реши само главният лекар на Транспортна болница. Зная, отвърна, но преди това реших да поговоря с вас, защото вие ще ѝ бъдете началник, та да не става все пак през главата ви.

Много тактичен мъж, помислих си и ми стана още по-симпатичен. Каква ли ще е жена му? Дано да е като него.

ДИМИТЪР НАУМОВ

В края на лятото на същата година Наумов ме покани на разходка с яхта. Приех и един ден отидохме на яхтения пристан на ДОСО (пристанището още нямаше свой яхтен кей), където бе вързана една неголяма пластмасова яхта на име "Бриз"(тип "Карина"), полско производство. С Димитър дойде и един симпатичен момък, когото наричаше Ичо. Бил моряк от Портови флот и бивш състезател по ветроходство, та да му помага при вдигането на платната, защото аз и хабер си няхах.

Направихме едно олонче из залива и ми хареса. Наумов предложи някой ден да направим разходка с яхтата семейно. С удоволствие ще дойдем, отвърнах. Синът ми е още петгодишен, но проявява голям интерес към яхтите и.... конете.

Ичо (Христо Проданов), който по-късно стана пръв помощник на Димитър Наумов (назначиха го на щат към яхтклуба), бе симпатяга и по външност приличаше на актьора Джулиано Джема от онези години. Сръчно намотаваше платната и въжетата, като от време на време вземаше участие в разговора, смеейки се къдраво.

Приятни мъже бяха и двамата. Чувствах, че ще станем приятели.

Есента на 1976 г. Времето е влажно и хладно. След работа решавам да намина към яхтклуба. През линиите отгатък е кейчето, което пристанището предостави на яхтклуба да си връзва яхтите, и една дълга, схлупена постройка, чийто ъгъл явно е бил блъснат от някакъв извънгабаритен товар на влака и сега бе скосен изкусно. Прекосявам линиите и ето ме в яхтклуба.

Другарят Наумов ме посреща сърдечно в малкия си като кутийка кабинет - как съм се сетил да го навестя? Оглеждам скептично неугледната постройка и полуразрушения от вълните кей, но любезно отбелязвам, че добре си е уредил кабинетчето. Доловил разочарованото ми изражение, ме уверява: "Аз тази съборетина ще я ремонтирам - сочи той с ръка дългата постройка -и ще я превърна в кабинети, работилници, а този разпадащ се кей ще укрепя, ще го залее отгоре с бетон..." "Като говориш в първо лице, сам ли мислиш да го правиш, или..." "Мислиш, че не мога сам ли? Аз четири години работих като строител в СССР, какво си мислиш? Като нищо мога и сам да го направя, но ще отнеме време. Всички членове на яхтклуба ще помогнат. Догодина напролет започваме бригади."

Един ден, докато преглеждам в кабинета си, чувам тропот по стълбите, отварям вратата и гледам хора да се качват нагоре към комсомолския клуб, който е разположен тъкмо над моя кабинет. Минава Димитър Наумов и ми казва, хайде, д-р Касъров, идвай горе, ще правим учредително събрание на яхтклуба. На работа съм, казвам, ама ще прескоча - нямам хора засега. Казах на сестрата, че ще бъда горе до вратата, та ако дойде някой пациент, да ме извика. Седя до вратата и слушам как Димитър сладкодумно и с неподражаем темперамент убеждава всички в ползата от един яхтклуб. Няма какво да ни убеждава - петдесетината млади хора, които се бяха събрали в клуба - все пристанищни работници от всякакви професии и техните деца, бяхме навити на тема море и лодки, само чакахме някой да каже "хайде" и да се организираме.

По едно време някой отваря вратата и виждам Светла, симпатично, русичко момиче от администрацията, носи един лист и химикалка. Понеже бях най-близо до вратата, ми рече: "Хайде, д-р Касъров, ще започнем от вас - правим списък на учредителите. Взех листа и под №1 написах трите си имена и се подписах. Така станах учредител №1 на Яхтклуб "Порт Бургас". Бе 26 ноември 1976 г.

26 НОЕМВРИ 1976 г. УЧРЕДИТЕЛНОТО СЪБРАНИЕ

Семейната разходка, за която спомена Димитър Наумов се осъществи едва през пролетта - през април 1977 г. по време на някаква ветроходна регата, която наблюдавахме от борда на яхтата. Направи ми впечатление, че Димитър носеше разкошен фотоапарат с огледално-рефлексен визьор - май че беше "Екзакта" или "Практика" Той се оказа голям майстор на снимката, направо перфекционист. Това бил един от няколкото му фотоапарата. Всички фотографии, които виждате тук, са негово дело.

От този ден имаме снимка. Тя ми бе подарена тържествено от Димитър (той си пада много по тържествените жестове: "От името на яхтклуба тържествено Ви поднасям...") В левия долен ъгъл Наумов е написал: "С най-добри чувства на милото семейство. Бургас, лето '77." Следва красив подпис.

Синът ни Станислав за пръв път се качва на яхта, тя е още вързана за кея и той, преливащ от щастие, движи руля наляво-надясно. Аз стоя до него на десния борд и със задоволство подръпвам от цигарата си. Съпругата ми Ваня е застанала на входа на каютата, щастливо усмихната.

Манол също присъства на снимката, макар и частично. В горния ляв ъгъл вдига платното. Стъпил е до мачтата и навива някакъв шкот.

Един ден, когато стана по-топло, заведох Станислав на яхтклуба. Чичо му Димитър Наумов го качи на една малка яхтичка и го поразходи в морето пред кея. Станислав се върна от разходката щастлив и ухилен до уши. Оттогава, щом се стопли времето, по цял ден беше на яхтклуба. Чак докато започнаха училище (Станислав ставаше първокласник), Данчо Гюров, едно по-голямо момче от яхтклуба, син на административна служителка в пристанището, идваше да го вземе от къщи и караха заедно една поочукана и лепена двуместна яхта.

“Догодина ще организираме детски отбор на клас “Оптимист” -рече ми веднъж Димитър Наумов. Ако нямате нищо против, ще запишем и Станислав. Още известно време обаче ще трябва да бъде шкотман (да дърпа въжencата, управляващи платното) на някой по-голям, за да добие опит. Йордан Гюров е сериозно и отговорно момче. Напролет, като докарат яхти “Кадет”, ще го пуснем при него да се учи.”

На следващата година (1978), някъде през април-май докараха три-четири двуместни яхтички “Кадет” -съветско производство, сиви на цвят и тежки, но за обучение ставаха. Станислав също започна да ходи. Ходи няколко дни и се връщаше щастлив, уморен, но... гладен! А това, последното, за него бе нещо необичайно.

Както се беше запалил по ветроходството, изведнъж Станислав престана да ходи на яхтклуба. Защо бе, момче, уж много ти харесваше, питахме го ние, а той отвърщаше умърлушен: “Не ми се ходи...” Димитър дълго време нищо не ми казваше, но веднъж, като настоях повече, ми призна, че един ден Данчо и Станислав излезли с кадета малко по на открито, духнал внезапен порив на вятъра и те направили “капак” (яхтата се обърнала). Били със спасителни ризи и се хванали за корпуса. Край тях с кадета си минал съотборника им Станислав Попчев – едно момче от по-големите, грабнал сина ни за спасителната риза с една ръка и го вкарал в яхтата си. (Тогава едва ли тежеше и двайсетина килограма).

След това обръщане обаче синчето толкова се уплашило, че след като го закарали на кея, се облякъл и се прибрал незабавно въщи. Тогава той не можеше още да плува. А беше и месец май. Водата бе ледена.

„КАПАК”

ОТНОВО НА БОРДА!

Известно време Станислав не стъпна в яхтклуба. Не го насилвахме. През лятото Димитър проведе с децата курс по плуване и едва когато доби кураж, вече почти осемгодишен, се качи отново, но вече самостоятелно на “Оптимист”-една изпотрошена яхта, която с негова помощ отремонтирах със стъклена вата и полиестерно лепило и изписах

собственоръчно името ѝ “Мустанг”. Само месец по-късно отново бе изпочукана в камъните на кея и от името ѝ не се четяха последните две букви.

ЯХТКЛУБЪТ СЛЕД РЕМОНТА

1977 г. ОТБОРЪТ НА ЯХТКЛУБА С ТРЕНЬОРА СИ ДИМИТЪР НАУМОВ НА РЕПУБЛИКАНСКО ПЪРВЕНСТВО ВЪВ ВАРНА.

СТАРТ!

СТАРТ НА КЛАС “ОПТИМИСТ”

ГОНКА В КЛАС “КАДЕТ”

Станислав Касъров участва самостоятелно едва в първата регата на яхтклуба за наградата на Профсъюза (септември 1978 г.) На нея се класира някъде на опашката, но затова пък получи наградата за най-малък участник -и по възраст, и по ръст, и по тегло – призът бе една малка кукличка от борова шишарка -Чибурашка (от едноименната съветска анимационна серия). Връчи му я Добринка -съпругата на моя съученик и приятел Димитър Ангелов-Джона, който работи в пристанището и с жена си бяха активни членове на яхтклуб “Порт Бургас”. Още на няколко регати през следващите една-две години Станислав получаваше наградата за най-малък участник, но тя не носеше онази сладост, която носи тази за класиране в първата тройка (както е във ветроходството). Първата му истинска награда бе на следващата година (1979) -трето място в клас “Оптимист” на регатата “Порт Бургас”. Тя му бе връчена тържествено от директора на пристанището др.Рунев и представляваше.... зелена метална захарница с пластмасово прозорче, за да гледаш докъде е стигнала захарта... Станислав много ѝ се радваше. За първи път сърчицето му е забило от радостта и гордостта от победата. Това сладостно усещане влиза завинаги в кръвта на човека и го прави състезател. А той все още бе само деветгодишен!

НЕСПОЛУЧЛИВА ГОНКА

Оттогава, та до ден днешен, това усещане не го е напуснало. Постиженията му през годините ще отбележа по-долу според неговите спомени:

1979 г. -Регата “Порт Бургас” клас “Оптимист” -трето място.

1980 г. -Републиканско първенство - 26-ти в общото класиране (от 35 яхти); девето място в класирането за младша възраст.

1981 г. -Републиканско първенство -трето място в младша възраст.

1982 г. -Републиканско първенство -второ място -младша възраст. Балканско

първенство (Гърция, Турция, Югославия, Румъния и България) - 20-то място от 30 яхти.

1983 г. -Републиканско първенство -второ място; Международна регата в Германия (ГДР) -трето място; Балканиада - 19-то място (втори от българите -много силни са турците и гърците); Регата “Дружба” (първенство на социалистическите страни в Несебър) -първо място (при много силна конкуренция и от руснаци, и от румънци). Медалът му го връчи лично командващият Българския военноморски флот адмирал Орманов.

1984 г. Регата “Порт Бургас” -клас “Оптимист” -първи в мл. възраст; преминава в клас “Кадет” -Републиканско първенство -втори мл. възраст; регата “Кърджали” -първи в мл. възраст.

1985 г. Регата “Порт Бургас” -първо място; Републиканско първенство -първи встарша възраст (над 15 г.); Международни регати в Германия (2 регати) - 9-то място.

1986 г. Републиканско първенство –второ място.

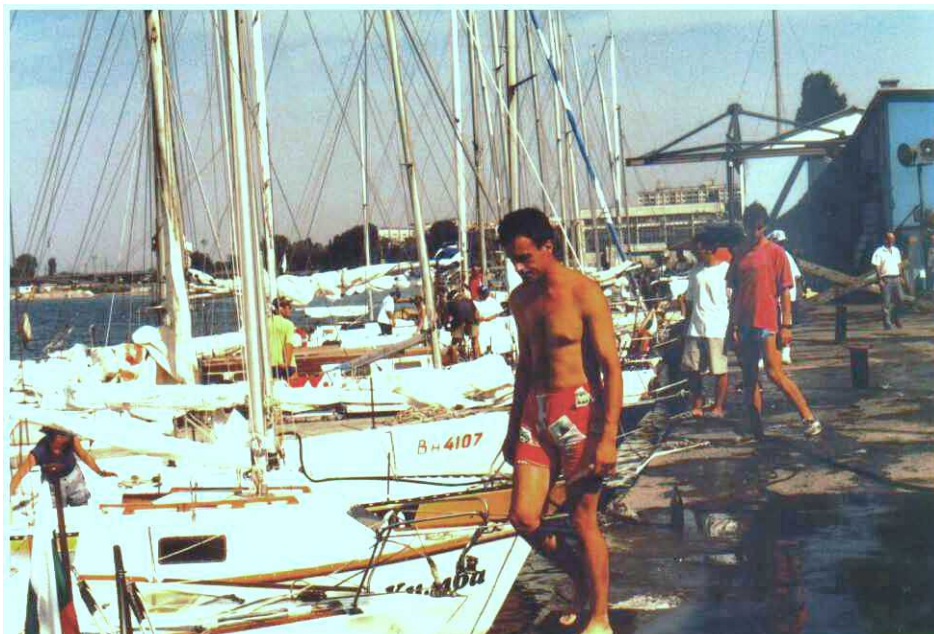
СЛЕДВА ТРУДНА ГОНКА!

1987 г. Преминава в клас “Фин” -Републиканско първенство -успява да финишира, без да се преобърне (извънредно нестабилни едноместни лодки).

1988 г. Преминава в клас “470” (двуместни яхти за младежи и за мъже) -Регата във Варна -в една от гонките са първи, като изпреварват дори и част от мъжете. Регати “Месембрия” и “Слънчев бряг” -в първата тройка за младежи (първите три яхти са от Яхтклуб “Порт Бургас” и си разменят местата от първо до трето на различни състезания); Световно първенство в Полша за клас “470” - 47-мо място от 55 яхти.

1989 г. (годината на политическите промени) -Регата “Национална купа на България” -първо място (няма купа, защото Федерацията няма пари); Републиканско първенство -първо място за младежи. Във всички останали регати (десетина на брой) побеждават всички,

включително и повечето от мъжете. Станислав Касъров влиза в казармата (в “Армейска школа за високо спортно майсторство”) -отначало в София, после в базата в с. Китен -продължава да се състезава за отбора на ЦСКА (армейския спортен клуб) -класира се на второ, трето, четвърто място -лоша материална част -почти няма регати, не дават купи, Федерацията няма пари (икономическа криза).

1990 г. -Републиканско първенство -трето място.

1991 г. Уволнява се от казармата. Съществуват са само 2- 3 регати: Републиканско първенство -второ място; Балканиада в Румъния – четвърто място.

1992 г. Тръгват за световно първенство в Кадиз -Испания. На италианската граница пристигат с ферибота в Бриндизи, но ги връщат, защото трябвало да влязат през пристанище Анкона (водачът на отбора не обърнал внимание на това). Отказват се от участие. Републиканско първенство -трето място (материалната част остарява, няма пари за нова).

1993 г. (Студентски изпити). Участва само в състезания с големи (килови) яхти (“Четвърттонници”). Няма добри класирания -няма време да тренира.

1994 г. Републиканско първенство клас “470” -трето място.

1995 г. Регата “Варна” -клас “470”-първо място; Републиканско първенство клас “470” -второ (или трето) място. Започва да се занимава с ветроходно съдийство -главен съдия на регата “Порт Бургас” -оттогава и до днес без прекъсване.

1996 г. Придружава до Нюпорт (Англия) участника в регатата “Остар” от името на България Дачо Дачев.

1997 г. Републиканско първенство клас “470” -второ място (през цялото време са били първи, но докоснали последния знак и трябва, според правилника, за наказание да го заобиколят -това ги забавя и се класират втори); Балканиада в Турция -седмо място. Участие в семинар по ветроходно съдийство в Брайтън (Великобритания);

1998, 1999, 2000 г. - (почти не кара яхти -започва работа като адвокат) -съдийства на състезания -постоянен главен съдия на регата “Порт Бургас”, организира и е главен съдия на три балканиади в България (1996, 1998 и 2001 г.) Заедно с Камен Фильов от София са най-добрите съдии по ветроходство в България. Участват на отчетно-изборното събрание на Световната федерация по ветроходство в Единбург (Шотландия).

От 1999 г. до 2003 г. кара килова яхта спортен “Петерсон” (четвърттонник) и на регатите заема второ или трето място -яхтата “Уили-уили” е стара и не върви много добре.

2003 г. Отново започва да кара в клас “470” -Регата “Национална купа на България” - първо място; Републиканско първенство -първо място; Балканиада в Солун -трето място (най-голямото българско постижение досега)...От няколко години е член на Управителния съвет на Българската федерация по ветроходство и секретар на секцията за клас “470”.

2004 г. Курс за съдии по ветроходство вгр. Лимасол (Кипър).

Съдия на стартовата линия на световното първенство -клас “Мистрал” (сърфове) в курорта Чешме (Турция) -квалификации за Олимпиадата в Гърция през 2004 г. Съдия на световното първенство на клас “470” в Хърватия. През м. ноември 2004 г. участва заедно с Камен Фильов (тогавашен президент на Българска федерация по ветроходство) в общото събрание на Международната асоциация на клас “470” в Копенхаген (Дания), където са извоювали в конкуренция с Франция, Италия и Унгария честта Бургас да бъде домакин на световното първенство за младежи в клас “470” през 2007 г. Голям успех!

2005 г. Избират Станислав Касъров за президент на Българската федерация по ветроходство. Същата година е избран за председател на Контролния съвет на Българския олимпийски комитет. Получава сертификат за международен съдия по ветроходство.

2006 г. Участва в конгрес и други форуми на Световната федерация по ветроходство в Петербург, Лондон и Париж. Съдия е на международни регати.

2008 г. Избран е за президент на Световната асоциация по ветроходство за клас 470.

И така, да е жив и здрав, да кара и да съдийства още много години! И ... винаги три фута вода под кила! (Моряшко пожелание -да не засяда никога на дъното.)

ИЗ СПОМЕНИТЕ НА ДИМИТЪР НАУМОВ

.....

ИЗ СПОМЕНИТЕ НА ДОКТОРА

ОДИСЕЯТА ДО ОДЕСА

През 1976 г. яхтклубът получи една голяма килова яхта тип “Нефрит”, която бе наречена “Пасат”, но имаше нещо за дооправяне (май че е била карана на една регата) и я бяха изкарали на брега близо до административната сграда на Кея за насипни товари.

През същата година от Полша беше купена още една яхта от същия тип, която бе доставена до Бургас с кораб. Щом научих за нея, отидох да я видя. Бе красавица -червена на цвят, дълга около 7 метра, широка около 2,50, а височината на борда от водолинията до палубата не бе повече от метър и половина. Изработена бе от стъклопласти в корабостроителниците на Гданск. Още миришеше на стирол, тъй като лепилото, с което се слепваше стъклената вата, се разтваряше с него. Тази миризма се набиваше в дробовите и не бе особено приятна, но с нея се свиква, особено ако се наложи да пребиваваш по-дълго време в кубрика (общо спално помещение).

Наречена бе “Мистрал” (всички яхти в яхтклуба носеха имена на ветрове), но още не ѝ бяха изписали името. Предложих на Димитър Наумов да направя шаблон с името и да го нанесем с бяла боя и той се съгласи, но поиска първо да му покажа шаблона. Заключих се един ден след работа в кабинета си в здравната служба, взех картон и нали съм си малко нещо “художник”, изрисувах името с едри ръкописни букви, които бяха полегнали на една страна, сякаш са вълни, подвити от вятъра. Показах го на Димитър, той го одобри и след час на двата борда на яхтата се белееше името ѝ. Който го видеше, го харесваше много като художествено изпълнение.

Стегнахме яхтата и направихме едно олонче с нея из рейда на залива. Вървеше добре, беше малко тежка, но затова пък -по-стабилна.

Един ден, бе през август 1977 г. Димитър Наумов идва при мен в здравната служба и ми казва, доктор Касъров, искаш ли да участваш като член на екипажа на “Мистрал” в едно пътуване до Одеса? Организирахме го в чест на 60 годишнината от Октомврийската революция. Кой други ще са в екипажа, заинтересувах се първо. Манол, Ичо, ти и един журналист, Стефан Георгиев-Кефалоубиеца. Манол и Ичо -това е отлично, казвам, и двамата са опитни ветроходци: Манол е и капитан далечно плаване, а Ичо (Христо Проданов) -бивш неколнократен републикански шампион в стария клас “Звезда”, после моряк от Портовия флот, а сега -втория по ранг щатен служител на яхтклуба. Но този журналист защо ви е? Трябва ни, отвърща Димитър, за да отразява пътуването в пресата и да популяризираме дейността на яхтклуба... Че как ще го отразява това пътуване от морето, да не би да има радиостанция? Не, няма да имате радиостанция. Двигател дори няма да имате, защото яхтата е без мотор, а и ние нямаме извънборден. Но още по-добре -това ще бъде първото плаване до Одеса само на платна -без мотор на борда -добави Наумов -това не е без значение за трудността на плаването. А защо му казват Кефалоубиеца на този журналист, запитам? Защото все разправя колко кефала е убил с харпун, ама май повече приказва. Има лодка и някаква рибарска барака в Синеморец.

Бихте се учудили, ако бях отказал, нали? Приех с готовност, макар да нямах никакъв опит във ветроходството. Но щом Манол и Димитър са на яхтата, тръгвам!

ЯХТАТА

Отплаването бе насрочено за десети август. Бяха отпуснали достатъчно пари от

пристанището и ние тримата с Ичо и Манол тръгнахме да купуваме храна и други припаси. Първото бяха няколко щайги с домати, леко порозовели, които ни подариха от един кораб, който товареше домати за Съветския съюз. После издействахме да купим една тенекия овче сирене и една пита кашкавал “Балкански”, от онези, най-хубавите, които бяха за износ. От магазина купихме един чувал с месни консерви - “Русенско варено”, пастет “Апетит” и разни други още вкусотиин, сухи шпекови салами, които щяха да ни стигнат за един месец (сякаш имаше опасност да се изгубим някъде из морето).

После дойде ред на напитките. Десетина бяха бутилките с коняк “Слънчев бряг”, каса пенливо бяло вино “Албена”, десетина стека цигари “Стюардеса” и десетина хляба. С една дума за ядене, за пиене и за пушене на борда имаше достатъчно. Само дето за е..не имаше нищо да има. Естествено, не забравих и медицинската чанта.

Всъщност бяхме взели всичките тези провизии, защото бяхме чули, че в Съюза била настанала страхотна криза и по магазините нямало нищо за ядене. А като ни дойдат на гости членовете на тамошния яхтклуб, нали трябваше да ги нагостим! Тръгнахме в силно ветровито време, както каза и Стефан Георгиев, баш в периода на “карпуз мелтемите” (ветровито време в периода на зреене на дините).

Стефан Кефалоубиеца бе меко казано особняк. Дори много особняк. Почти екстравагантна личност, за да не кажа нещо повече. Още в началото се сдърпах с Ичо, той го нарече “Куко”, а Стефан, като се ядосаше, му викаше: “Мама ти гръцка!...” (Ичо е от Созопол). Стефан си бе взел фотоапарата, а аз не посмях да взема нито кинокамерата си, нито фотоапарата, защото отде да знам ... дали няма да стане нужда да се спасяваме с плуване. За всеки случай бяхме взели един сандък със сигнални ракети и един пистолет за тях. Както и десетина ръчни сигнални ракети. Знае ли човек какво може да се случи?

Изпратиха ни тържествено, дойде и контролата -митничарите ни проверяват за марфа (контрабанда). Граничните дойдоха и те, провериха ни моряшките паспорти, документите на яхтата и отблъснахме от кея -вече бяхме напуснали официално границата на България. Нямахме право да акостираме повече на български бряг. Ако го сторехме, поради някаква причина, трябваше да викаме отново да дойде контрола да ни пусне зад граница. Защото, откъде да знаят -може на някое малко кейче да идем и да натоварим някаква контрабанда за Съветския съюз. Като чушки или домати да речем. Или пък паста за зъби (то главно това аслъ изнасяхме за там по онова време).

Щом излязохме извън носа на Поморие, ни духна такъв вятър, че летяхме като на глисаж (плъзгане по дъното) с крен (наклон на яхтата спрямо хоризонталата) от почти 45 градуса. Вълните бяха двуметрови, но яхтата ги катереше без проблем, само дето ни измокри до кости в кокпита (откритото пространство в яхтата зад кубрика), та се наложи да си облечем гумираните облекла.

Надвечер бяхме вече на нос Емине и се канехме да го преминем, когато видяхме че навън, извън Бургаския залив (големият Бургаски залив започва от нос Емине и свършва до Маслен нос) вълната е почти пет бала (четири метра) и през нощта е рисковано да я щурмуваме, още повече с нова, неприпасвана яхта, нестикован още екипаж и така нататък. Манол беше шкипер (капитан) и щом той казва, значи така е по-добре. А и на никого от нас не му се щеше да се бори с огромните вълни през нощта.

Хвърлихме котва в завета отсам нос Емине, близо до ресторант “Робинзон”, хапнахме, отворихме бутилка вино и цяла нощ слушахме мощните звуци на оркестъра. Някому хрумна, малко преди да хвърли празната бутилка от виното, да напишем и да пуснем в нея бележка. Щяхме да я хвърлим при преминаването на нос Емине.

Стефан като журналист не се разделяше с бележника си, седна и под светлината на газовия фенер написа нещо в смисъл: ние, екипажът на еди коя си яхта, пътуваща за еди къде си, в чест на еди какво си, преминахме нос Емине в еди колко си часа на еди коя си дата. Молим, който намери това писмо да го предаде в редакцията на вестник “Черноморски фронт” (така се наричаше тогава днешният “Черноморски фар”).

Скатахме се в кубрика върху дунапенените койки (имаше две покрай двата борда и още няколко места за спане в предната част). Вътре миришеше на стирол от пластмасата на

новата яхта и тъй като времето бе топло, някои решиха да спят отвън в кокпита върху банките (пейките). Вълната обаче, въпреки че бе пречупена от нос Емине, бе тежка и мъртва и люлееше доста, така че човек трудно можеше да се задържи на тясната банка. На пода на кокпита бе по-сигурно, но нямаше мека постелка. Така че избирай: или меко легло и миризма на стирол, или чист въздух и спане на твърдата пайола (подови дъски). Кой каквото предпочете.

До два часа след полунощ слушахме тъпаните на оркестъра, дънещи нощта на петстотин метра от нас, после сме заспали. Усетих, че някой стана по някое време (трябва да е бил Манол), за да провери да не е отдала котвата. Не беше.

На сутринта още в тъмно ни събуди бодрият вик на Кукуто: “Ставайте, хаймани, времето е чудно -вятър колкото щеш!” Хапнахме едно-друго на крак, вдигнахме котвата и платната и отпорихме отново към нос Емине. Страховитите вълни не бяха по-малки, но вече бе светло и денят бе пред нас. Щяхме да ги щурмуваме.

Първите вълни ни блъснаха почти фронтално, та яхтата чак се спря за миг стъписана. Стъписахме се и ние, но Ичо изтича до румпела на руля (дръжката на кормилото), насочи яхтата малко косо на вълните, натегна леко шкота (въжето с което се командва платното) и тя отново се нае, повдигна нос и се заизкачва по водните хълмове като делфин.

Браво на Ичо! Голям ветроходец е! За да поддържа този курс обаче, почти на “качване” (срещу вятъра), яхтата трябваше да върви с голям крен (виж по-горе). Буртият (снадката между палубата и корпуса на лодката) бе почти изцяло под вода, ние всички седнахме на срещуположния борд, поне малко да я поизправим с теглото си, но нашите триста килограма не стигаха, за да уравновесят тоновете налягане на вятъра в платното. “На крен яхтата върви по-добре -уверяваше Ичо, -защото килът идва по-високо и има по-малко съпротивление.” Манол май не бе съвсем съгласен с това твърдение, защото вдигнатият по-високо кил щеше да увеличи дрейфа (отнасянето на яхтата от вятъра), но това си бяха техни, моряшки разговори, а ние с Кефалюбиеца трябваше само да гледаме (засега) и да се учим. В най-скоро време обаче трябваше да поемем и ние вахта, защото двамата -Манол и Ичо - нямаше да могат да издържат да управляват денонощно. Решихме да се сменяме през два-три часа щом малко “падне” (утихне) времето. А то за лош късмет, не утихваше.

“Паварот!” -вика Манол и всички се юрваме да поемем грота (голямото платно) на другия борд, като се пазим от опасно свистящия над главите ни алуминиев гик (подвижна метална греда, държаща платното отдолу) по-дебел от човешка ръка. Ако те перне по главата - без тебе! Бързо навиваме шкота на тресчотката и тя с метално трещене го натяга. Вкарваме края на въжетата в “щипките”, както със Стефан нарекохме контрите на борда, и “паваротът” (от руски -обръщане) е извършен. Галсът е променен -вятърът сега духа не косо отдясно, а косо отляво. Така с лавиране на зигзаг яхтите вървят срещу вятъра. Това обръщане се прави през различно дълги периоди -може и през пет минути, може и през пет часа -точно тук е майсторлъка на ветроходецът -да търси, да гони, да подушва вятъра... и водните течения, които трябва предварително да знае.

Стефан едва сега се сеща, скача и с вик на удавник вади изпод банката бутилката с писмото, запущва с удар на длан пластмасовата тапа и я хвърля колкото се може по-близо до брега. А до него има около миля (близо два километра). После прави снимка на люлеещата се от вълните бутилка – “Посейдонова поща”, така я наричат моряците.

По едно време Ичо изскача от кубрика и вика: “Теч! Теч от буртика!” Манол ми подава руля и хлътва вътре. Аз направлявам за пръв път яхтата сам. Знам, че платното трябва да се държи на границата на остроото качване т.е. яхтата да върви под колкото се може по-остър ъгъл срещу вятъра, но пък и да не стане ъгълът много малък, та платното да вземе да трепти -това значи, че не се пълни добре с вятър и яхтата намалява ход. Обратно -ако “паднеш” много и вятърът пълни платното под по-голям ъгъл, той наляга върху него и силно накланя яхтата, може дори да я обърне, макар че килът е пълен с олово и противодействия. Резултатът е същия -забавяне на скоростта.

Така че държа руля и очите ми са все горе в ръба на платното -забележа ли, че ръбът започне да трепти, малко “падам” с леко движение на румпела (дръжката на руля) и

трептенето спира. Забележа ли, че мачтата се наклони повече, значи много съм “паднал” - връщам обратно. С времето това чувство се добива и тези движения стават едва забележими, както волана на автомобила -само леко се гали с ръце -така е и с яхтата -също обича да я галят...

Манол и Ичо се появяват мрачни като от погребение. Голям теч има -скоро ще напълни рундуците (пространството под койките), където си държим провизиите -част от хляба вече е мокър, както и резервните облекла... Давам руля на Стефан и влизам в кубрика. В момента сме на десен галс, яхтата е легнала на левия борт и буртият е потопен под водата. Вглеждам се в полутъмното помещение, опипвам с ръка и усещам, че се намокря. Току под снадката на буртика тече вода на тънка струйка и то не само от едно място, а от няколко. Лошо са залепили снадката между горната част на корпуса (палубата) и долната част (черупката или корубата). Уж има някакво гумено уплътнение под формата на лйсна, ама изглежда, че е калпаво залепено. Тече вода, та направо се лее. Събра се около литърза половин час, ако не е и повече.

“Абе, дайте да обърнем галса да видим дали ще тече и от десния борт?” -предлагам и всички се съгласяват. Правим паварот, обръщаме на ляв галс и всички (без рулевия) се втурваме да видим. След няколко минути и оттук протече, но очевидно по-малко. Погледнах победоносно останалите, а Манол рече: “Ако смяташ да караме само на ляв галс, по-скоро ще отидем в Сочи, отколкото в Одеса. Трябва да спрем някъде и да оправим буртика. Така не можем да продължим.”

Ама къде де спрем, някъде на котва ли, и как ще работим при тази вълна? Можем да влезем в пристанище Варна, но после пак ще трябва да викаме контрола да ни пусне. Да, ама техните митничари не ни познават, като нашите и като разберат, че сме бургазлии, ще ни скъсат от проверки. И току виж, че са се заяли защо ни е толкова много яденето и пиенето -дали не искаме да правим там търговия. Пък и нали ще ни спукат от будал варненските яхтсмени –още в български води -авария!

Шкиперът рече, ще се вържем на моста на Балчик (след Варна). Заповедта на капитана не се оспорва. За щастие в този зноен следобеден час на кейчето на моста няма хора, само един-двама ловят попчета с въдици. Все пак предизвикваме интерес, особено когато нареждаме на циментовия кей да се сушат десетина хляба. Просваме по вантите (въжетата, които държат отстрани мачтата изправена) облеклата да съхнат. Част от цигарите също са навлажнени. Ичо и Манол свалят гумената лйсна на буртика и го оглеждат внимателно -при оглед не се установява нищо, но явно не е добре залепено и прониква вода. Ние със Стефан изхвърляме водата от рундуците и ги избърсваме до сухо. Влязла е около две кофи вода.

В предната част на яхтата има малко складче, а в него -голяма кутия с полиестерно лепило. Попълват доколкото е възможно цепката на снадката, после слагат пак гуменото уплътнение, като го намазват и него с лепило. После повтарят същата операция и откъм десния борт. Явно това им е слабото място на тези яhti. Или лепилото на поляците е кофти. Или пък са правили яхтата в понеделник. (И те като руснаците не прощаваха на водката и си попийваха.)

Тъкмо се бе разчуло из градчето за пристигналата яхта (по онова време това бе събитие) и взеха да се събират дечурлига, и ние отблъснахме. Така нито митничари, нито граничари разбраха, че бяхме нарушили границата на България, бяхме слезли на нейна територия и я бяхме напуснали без тяхно знание. Ако бяхме искали, можехме да натоварим на яхтата тонове с консерви или нещо друго. Ама не искахме! Ние бяхме честни български ветроходци, някои от които и партийни членове (Манол, а не знам за Стефан) и бяхме предприели това пътешествие в чест на Славната шейсетгодишнина на още по-славната и Велика октомврийска социалистическа революция в СССР, която бе довела на власт работниците и селяните, които благоденстваха под грижите на партията (с главна буква) и правителството. Без майтап!

За щастие вятърът малко бе стихнал и сега карахме с по-малък крен -тъкмо лепилото да може да изсъхне. Скоро стигнахме нос Калиакра. Минахме на метри от него. Бреговете моряци бяха уведомени за нашето плаване и само ни махнаха от вишката с ръка, след като ни

огледаха добре с бинокъл. Манол ни изкара всички на палубата с лице към моряшкия пост, та да ни видят добре в профил и в анфас. Само ние бяхме -чужди лица не водехме -мераклии за емигранти за СССР или пък за Румъния нямаше. (Познавах един такъв, но той лежеше в Софийската психиатрия по времето, когато бях студент. Като го питахме защо са го затворили тук, когато му е толкоз сваятна приказката, той рече, ами заловиха ме като исках да премина нелегално границата, само че се обърках и вместо на запад тръгнах на север. И вместо в затвора, ме вкараха в лудницата.

Хак му е! Като не е внимавал в час по география, нека му дойде сега акълът!)

Когато подминахме носа, Стефан хвърли втора бутилка с писмо, аналогично на първото, но и с кратко описание на досегашното ни плаване. За спирането ни на кея на Балчик обаче и дума не обели.

КОВАРНИЯТ ФАР СВЕТИ ГЕОРГИ

Скоро преминахме границата с Румъния -вече плавахме в нейни води. Времето постепенно утихна и сега вятърът само подухваше свежо в лицата ни, но все още беше северен-североизточен, та трябваше все да караме “на качване”, т.е. -срещу него.

Стефан е сега на руля и с Ичо водят непрекъснати спорове, преминаващи от време на време в откровена караница, кой е критерият за пълно с вятър платно. Стефан твърди, че платното трябва малко да трепти, за да ти показва, че се качваш максимално остро спрямо вятъра, а Ичо казва, че затрепти ли платното, значи, че не е пълно и губиш вятър, а съответно и скорост. Склонен съм да вярвам на Ичо, защото “тези корави моряшки ръце се изковали няколко златни медала на републикански първенства в клас “Звезда”, както щеше да напише по-късно за него Стефан във в. “Черноморски фронт”. Стефан бил управлявал един-два пъти яхта и някой си му бил казал, че платното трябва да трепти, но Манол се намеси в полза на Ичо и спорът бе прекратен.

Въпреки това Стефан не падна по гръб, и когато беше на руля, все гледаше платното да трепти. Ичо, а понякога и аз, му виквахме: Стефанае, платното!” Той тутакси го оправяше, но след малко пак си подкарваше както знае. Стефан бе най-възрастният от нас, но на борда бяхме равни (с изключение на шкипера, разбира се). Той уж непрекъснато правеше снимки, а сега като се разтърсих -нямам нито една -май че бе забравил да ни даде. Защо ли не взех своя фотоапарат?

Плаваме с пълен ход. Вятърът е чудесен, времето ясно, слънчево. Дишаме с пълни гърди. Вдъхновени, започваме колективно да съчиняваме стихове, имитирайки Пушкин: “Ветер дуе как из гуя, яхта мчалась впереди! Пусть он дуе! Пусть он дуе! Яхта, ты вперёд иди!” Настроението е прекрасно, времето -също.

Поетичното ни вдъхновение прераства в игра на рими. Стара параходчийска игра още от време оно. Всеки чака някой да каже нещо, което може да се римува с нещо цинично, разбира се. Ще се въздържа от най-нецензурните рими и ще спомена няколко. Стефан се е загледал в един нос на румънския бряг и казва: “Виж колко прилича на нашия нос Атия. “На кой нос прилича?” -прави се, че не е дочул Манол. “На Атия”. “Хвани ме за косматия!” Избухва смях, но Стефан само се усмихва. Манол го е “прекарал”, ама той напруга ума си да измисли нещо, защото и той е старо куче и ги знае тези рими. След като изчаква десетина минути, той докарва разговора до някакъв танкер, който наскоро бил влязъл в нефтеното пристанище. “Кой беше той бе, Маноле?” “Струма” -отзовава се с готовност Манол. “Да ядеш на кучето локума!” Колективен смях. Стефан си го е върнал.

Манол разправя как по времето, когато плавали, за всеки танкер имало съответната рима. Само за „Искър” нямало.

И така с дни наред, докато вече никой не смееше да каже дума или ако я кажеше, го правеше по толкова заобиколен начин, че губеше за това сума ти време. В морето хората

изперкват до такава степен, че започват да се занимават с такова високоинтелектуално творчество. Защото иначе ще трябва да се сбият.

Мръква, и Манол е изкарал картата на румънското крайбрежие. Брегът е далече и изобщо не се вижда. Движим се само по компас (нямаме дори секстант, да не говорим за съвременните спътникови навигационни прибори -тогава те просто не съществуваха). Скоро ще се появи фарът на нос свети Георги -обяснява Манол. (За който не знае, „свети” се пише с малка буква). Той просветва така -дълго, късо, пак дълго... Ще се ориентираме по светлините му. Те трябва да остават вляво от курса на лодката. Трябва да внимаваме да не се набухаме в залива до носа, защото е много плитък...

Вече е тъмно, фарът на свети Георги светва (наричан от моряците на шега другаря Георги, както и островите край Созопол, съответно другаря Иван, Петър и Кирик, тъй като комунистите са атеисти и не признават светиите. А остров света Анастасия край Бургас направо бе прекръстен на Болшевик).

Седим всички на банките в кокпита и си разправяме моряшки истории. Всъщност разправя главно Манол -той има най-много плавания, а ние слушаме, подръпвайки от цигарите и поглътвайки по глътка отбутилката коняк.

ИЗ СПОМЕНИТЕ НА КАПИТАНА

Веднъж, като бях капитан на един скапан кораб, “Домино Рун”, започна Манол, с екипаж от кол и въже -девет души от десет националности, и оборудван само с един компас, който изобщо не показваше вярно, плаваме за съветското пристанище Батуми.

След няколко дни един от моряците вика: “Бряг!” Давай напред, викам му и заставам в кабината да направлявам подхода към рейда. Вече сме пред фара на пристанището и пилотският катер се насочва към нас, за да поеме управлението, както си му е реда, когато забелязвам, че тук няма танкери, а би трябвало да има. В един миг нещо проблясва в ума ми, вирам се и виждам познатите очертания не на Батуми, а на Потти! (“Все тая -обажда се Стефан”). Да, ама не е! От Потти до Батуми разстоянието е неколкостотин километра. Все едно да плавам за Варна, а да вляза в Бургас, дори разликата е още по-голяма. Пълен назад, командвам, завой и обратен курс! Пилотският катер спря сащисан, а от палубата пилотът ми прави знаци. Какво ти стана, иска да каже, да не си превъртял? И хукна да ни догони. След малко пристигна и граничен катер и ни спират.

Качва се на борда ни някакъв тип, целият зачервен от напрежение и съчинява едно дълго изречение на английски. Можете да ми говорите на руски, казвам му и той облещи очи. Какъв е този кораб, пита ме. Регистриран е в Гърция, плава под флага на Гран Кайман (Каймановите острови), собственост на американец от гръцки произход, обяснявам му. Вие ли сте капитанът? Аз съм. Дайте си документите за правоспособност. Ето ги. Ама вие сте българин? Да, казвам, българин съм. И защо така рязко се обърнахте и се опитахте да избягате? Ами защото съм тръгнал за Батуми, казвам. А какво правите тогава в Потти? Ашибка (грешка), казвам му. Каква ашибка, не вярва той. Къде е Батуми, къде е Потти! Ами вижте ни компаса, казвам му. Само този уред имаме на борда. Колко показва? А сега го сравнете с компаса на вашия кораб. Колко е разликата? Трийсет градуса, казва той и се хваща за главата.

Хайде да изпием бутилка уиски, предлагам им, както си му е реда и отварям нов кашон. Онзи ми връща документите и ми намига, намигам му и аз. Щом съм български капитан, трябва да се поддържа.

Като изпихме шишето и изпушихме по някоя и друга цигара, той рече: “Тръгвайте към Батуми, а ние ще се обадим предварително където трябва, та да ви оказват съдействие, ако е нужно.”

Оттам, като духнахме, ама разчитаме главно на бреговите ориентири, така нареченото каботажно плаване -едно време всички така наречени кара-капитани са карали по този начин,

и вече покрай брега, покрай брега, та право в Батуми.. “А секстант нямаште ли?” - реших да блесна и аз с известни познания. Секстантът изисква ясно време, за да хванеш звездите, отвърща Манол. Пък и хронометър е нужен, а ние хронометър със сигурност нямашме. Пристигаме в Батуми и чакаме да дойдат да ни вкарат в пристанището -нали уж щяха да предупредят за нас. Чакаме, чакаме, никой не идва. Обадих се по едно скапано радио, което имахме на борда, ама не бях сигурен дали работи. Чакахме ден, чакахме два, никой не идва, четири, пет дни, пак се обаждам по радиото да дойдат да ни вкарат... Свърши ни храната, та се наложи да ловим риба, за да не умрем от глад, а те не идват!

Накрая ми писна, приближих до една дълбачка, която дълбаеше наблизко и им викнах от борда, кажете на онези от пилотска служба, че ако не дойдат да ни вкарат, ще застана на входа на пристанището и ще го блокирам. Дойдоха и питат, ама вие ли сте? Защо не се обадихте? Къде, казват, да ви сложим сега, като няма място на кея. Ей там, показвам им, между американеца и норвежеца -два огромни кораба застанали на кея. Там не мога, казва, да ви вкарам -много е малко мястото. Аз ще се вмъкна, кандърдисвам го, и промушвайки се между въжетата на двата кораба успявам да пристана.

По едно време казвам на Ернесто, моториста на кораба -едно много интелигентно момче, филипинче, което от време на време работеше по корабите, за да може да изкара пари за следването си. Хайде, казвам му, да идем на гости на норвежците. Те ни посрещат, както се полага по корабните обичаи, черпят ни с туй-онуй и ни питат, кои сте вие. Ами вашите съседи, отвърщаме. Американците ли? Не, между вас и американците. Капитанът поглежда през филистрина и нищо друго не вижда, освен американския кораб. Нищо няма, казва, А, има, има -и го водя до борда да погледне. От тази височина “Домино Рун“ изглежда като смачкана въшка. “Ама това кораб ли е?” -удивлява се норвежецът...

Този Ернесто, мотористът ни, беше голям непукист. Постоянно спеше. По едно време в открито море се задръсти охлаждането на мотора. Той бе един дизел с охлаждане с морска вода, та от солта му се задръстваха каналите, през които преминава водата. Трябваше да се спре двигателя, да се вдигне, да се протъркат с едни шишове каналите му... И ако през това време духне, оставаме неуправляеми, без двигател. Решаваме да спрем и да започнем прочистването и гледам по едно време Ернесто го няма. Къде е? Свършила му вахтата и отишъл да спи. Как ще спи, нали ще прочистваме мотора, а той е моторист! Отидох първо да погледна документите му, за да видя къде е плавал последно и в графата за последно работно място чета, кораб еди кой си - потънал. Отивам в каютата му и го будя. Как потъна кораба ви, питам го. Не знам, казва, аз спях. А как тогава се спаси? Ами чух, че викат “потъваме, потъваме”, взех си куфарите и слязох. Пълен непукист!

Веднъж бяхме пристанали в Бургас. Ще ида, казвам му, до вкъщи а ти оставащ тук да отговаряш за кораба. Ама да не си мръднал някъде! Обещаващ ли? Обещавам!

Отиваме с приятели да се почерпим в бара на “Приморец”. По едно време виждам на дансинга... Ернесто, прегърнал плътно една от двете сестрички -баш каките на града. Като ме видя, хлъцна. Какво правиш тук бе, Ернесто? “Captain, I broke my promise!” (Капитане, наруших обещанието си.) Прибирай се веднага на кораба! Той си тръгва с оная гърла и аз си мисля, няма да може да я забучи, защото знам, че няма пари. На другия ден го гледам -едва върви, коленете му сини. Идва без коженото си яке и без златното си синджирче на врата. Къде ги загуби, бе? Платих с тях, казва, на оная мадама. А защо ти са сини коленете? “Много твърд беше пода, кептин. Ама накрая тя ми каза, че съм професионален любовник!” Такъв тип беше Ернесто!

Та такива ми ти работи с “Домино Рун”. Е, ние поне имаме точен компас. (“Само дето нощем не свети, защото пестим акумулатора” -обажда се Стефан.)

ОТНОВО ИЗ СПОМЕНИТЕ НА ДОКТОРА

Още недовършил изречението, и Ичо вика: “Светлини по курса!” Скачаме и не ще много взирание, за да видим, че точно срещу нас се движи нещо огромно, почти като остров, а светлините му са високо чак до небето. “Свивай надясно, трябва да му избягаме от курса, иначе ще ни залепи!” Как така ще ни залепи, чудя се. Ами големите кораби създават течение около себе си, което засмуква и залепва всички малки плаващи предмети към борда си -дъски, трески, че и лодки. Е, ние не сме толкова малки, но едно съприкосновение с този гигант не е никак желателно. “Пали светлините!” -вика Манол и сам се заема да скачи жичките на акумулатора. Светват лампичките горе на мачтата, на носа и на кърмата и вляво и дясно на двата края на разпорката на вантите. “Ще ни блъсне! -вика Ичо и подава на Стефан едно електрическо фенерче. -Свети напред да ни види!“ Стефан го включва, качва се на покрива на кабината и прави кръгови движения с фенерчето.

Разминаваме се благополучно -на около стотина метра сме и засмукващият ефект на огромния кораб не може да ни въздейства. Търговския кораб “Родина”. Български.

Красота е да наблюдаваш голям кораб на пълен ход в тъмна нощ, минаващ на стотина метра от тебе с включени светлини, с онзи обаждател се за кратко глас по паралангото (корабна високоговорителна система за подаване на команди от кабината за управление до екипажа на палубата). Замирихва на изгорял мазут, на корабна кухня и “на още нещо, неуловимо, но така близко и познато”, както казват бившите моряци.

“Големият кораб минава!”-пееше Силвия Кацарова. Скоро светлините му се изгубват. Дали ни забеляза изобщо?

Нощта е тиха, между облаците от време на време се подава луната, морето уморено въздиша след неколкодневното вълнение. Седим и пушим в кокпита и надаваме уху на радиото (едно бойно “ВЕР”-че, сделано в СССР). Станцията е българската национална.

По едно време чуваме шокираща новина и Ичо скача да усили звука – починал е Елвис Пресли. Както никога досега по радиото пускат едно негово парче -бавно. Май че беше “Loving you” (“Обичайки те”). Денят беше шестнадесети август 1977 г.

Мълчим покрусени. Една легенда, съпътствала ученическите, че и студентските ни години, си бе отишла. Почувствахме, че сякаш един етап от живота ни, младежките години, си бе отишъл завинаги -бе се превърнал в безтленен спомен. Макар Елвис да не ми е бил най-любимият певец, много го харесвах. Извънредно много. Той бе Кралят!

Манол и Ичо тихо се вмъкват в кубрика. Оставят управлението на нас със Стефан, а те лягат да поспят, за да го поемат в малките часове до зазоряване. Стефан кара докъм полунощ, после даде руля на мене. Светлините на фара “Свети Георги” проблясваха напред и вляво от курса, трябваше да карам в поетата посока на ляв галс, тъй като вятърът подухваше откъм северозапад. Не бях лягал да спя, едно, че не ми се спеше, разстроен от тъжната вест за Елвис, и второ -възнувах се от първата си самостоятелна нощна вахта.

Запалвам цигара и заемам мястото на Стефан на задната банка. Румпелът лежи покорно под лакътя ми и чака само да помръдна ръка, за да промени посоката на движение.

Стрелката на компаса не се вижда, защото акумулаторът, с който трябва да се осветява, го пазим само за нощните светлини на яхтата, в случай че по курса ни отново се зададе кораб. Ще следиш фара да ти идва отляво, рече ми Стефан и влезе да поспи.

Не бяха минали и десет минути, откакто бях седнал на руля и изведнъж... фарът престана да мига. Гледам към тъмния бряг невярващ -как е възможно! До преди малко светеше ей там! Объркан се озъртам наляво, надясно, напред, назад, но не, фарът го нямаше!

В туй време Манол излиза от кубрика и се насочва към носа със залитаща стъпка -хваща се за форсажа (въже, което държи върха на мачтата откъм носа) и в тихата нощ се чува познатият звук на изпразващ се мехур. Чакам го да свърши (когато човек се облекчава, дори змията не го закача) и го питам с прикрита тревога: “Абе, Маноле, къде изчезнаха светлините на свети Георги?” Манол сънено се оглежда, но като не вижда никакви светлини, бързо се разсънва и пита: “От колко време ги няма?” “Ами...от десетина минути”. Той се е хванал за

предния щак и се вира в тъмнината напред. В един миг се отдръпва и силно извиква: “Дясно на борд!” Дърпам рязко румпела към себе си и яхтата свива надясно. От лявата ми страна профучава един... кол, стърчащ от водата. Не мога да разбера какво става. “Далян!” -вика Манол ужасен и всички наизскачат от кубрика.

Носим се с малък ход успоредно на стоманеното въже на някакъв далян (неподвижна голяма риболовна мрежа). Далян наред морето! Всички сме в почуда! Както се бяхме засилили, казва възбудено Манол, ако се бяхме врязали във въжето на даляна, щеше да се скъса форсага и мачтата щеше да падне назад. (А аз седях там). Добре че свихме бързо надясно.

Докато коментираме какъв може да е този далян, защо ги няма светлините на нос свети Георги и накъде да караме сега, нещо тупна под дъното на яхтата и тя спря. “Седнахме” –рече със скръбен тон Ичо, което ще рече, че сме заседнали. Ами сега?

Беше започнало съвсем слабо да се развиделява и успяхме да видим близките очертания на някакъв бряг само на неколкостотин метра от нас. Бяхме се “набухали”, както бе казал Манол, в бухтата свети Георги. А тя била неимоверно плитка. Яхтата ни газеше метър и осемдесет, значи тук долу има-няма метър и половина дълбочина. Някой скочи във водата и се оказа, че наистина е така. Съблякох се и също скочих. Водата ми дойде до гърдите, а петите ми стъпиха на ситен и гладък пясък, покрит със съвсем тънък слой тиня. Навсякъде наоколо бе само ситен пясък, без никакви камъни. Това от една страна бе хубаво, защото нямаше да се повреди кила от удар в камък, но от друга страна в пясъка се затъвало много бързо, особено ако духне вятър откъм морето (все още духаше бриза откъм брега), което рано или късно щеше да стане и щеше малко по малко да ни изхвърли на брега, ако не ни зарови преди това в пясъка. Яхтата бе попаднала в коварен капан.

Заставахме всички отзад на кърмата и започнахме да клатим яхтата. Тя се люлееше, но не даваше признаци да се е измъкнала. Стефан се гмурна под нея и след малко изскочи и извика: “Потънала е поне на 20-30 сантиметра -булбът (долното жлъждовидно удебеление на кила) е наполовина зарит. Гмурнах се и аз и на мержелеещата се светлина на зазоряването видях нещастно заседналият кил. Опитах се да изровя пясъка под него, но това бе все еднос лъжица да изправаши камион.

Качихме се отново зъзнеши на борда, чудехме се какво да правим. Виждах, че Манол е много притеснен, а и Ичо -не по-малко. Стефан, като че ли -също. Аз обаче бях спокоен, защото вярвах, че опитни моряци като тях все ще измислят нещо -сигурно са учили в училището как се вади заседнала яхта. Вече почти се беше зазорило и видяхме как от брега се отдели малка лодка с доста по-различен контур от нашите, българските лодки. Решихме, че са ни видели и ни идват на помощ. “Много са малки -рече Манол, -няма да могат да ни измъкнат, а и май нямат мотор, щом идват на гребла.” “Хич и не идват за нас -възрази Стефан, -отиват да си проверят торбата на даляна.”

И наистина лодката се насочи към даляна, който току що бяхме избегнали и краят му (торбата или капана) отстоеше на около двеста-триста метра от нас. Рибарите стигнаха до него и взеха да си вършат тяхната работа. Започнахме да викаме, отначало само “Ехей” и да свирим, но рибарите или не ни чуваха, или се правеха, че не ни чуват. По-скоро второто, защото ние чувахме как си говорят нещо, но упорито избягваха да гледат към нас. “Тези мерзавци сигурно чакат да напуснем яхтата, за да я плячкосат -изръмжа гневно Стефан. - Мамка им мръсна мамалигарска!”

Вече почти се беше развиделило. Манол седна до нас и рече: “Казвайте какво да правим -да искаме ли помощ, или ще се спасяваме сами. Имайте предвид, че до един час ще духне “морския” и ще заседнем толкова дълбоко, че изобщо няма да могат да ни извадят. От друга страна, според морските закони, спасителят има право на 50% от стойността на яхтата и имуществото. Решавайте какво да правим!” Мислехме напрегнато.

Ами петдесет процента все пак е повече от нищо -решихме ние и Манол каза да викаме към рибарите за помощ -тогава сигурно щяха да дойдат. Завикахме ту на български, ту на английски и се питахме как ли ще да е на румънски, но рибарите продължаваха да си чоплят мрежата и изобщо не ни обръщаха внимание. “Тия мръсници не се задоволяват с

петдесет процента, а май искат цялата яхта” -рече Ичо и тогава Манол реши да пусне сигнална ракета, което е официалният знак, че бедстваме и искаме помощ. Може би това чакаха онези типове. Пусна една ракета, запалвана ръчно чрез издърпването на едно канапче, тя изсвистя гневно и се стрелна косо в небето. Падна едва ли не върху главите на румънските рибари, които дори не погледнаха натам.

Работата бе ясна -чакаха да напуснем яхтата, за да я плячкосат -цялата, на части и ли само имуществото, но щеше да бъде изцяло тяхна. А така, според морските закони, щяха да се проточат дела и накрая не се знаеше кой щеше да прибере парсата, сигурно държавата, а така авантата си е чиста печалба. Манол изстреля и втора ракета -същият резултат.

Няма да стане, рекохме си, ами давайте да се залавяме да се измъкнем сами. (Делото на давещите се е в ръцете на самите давещи се, твърдят Илф и Петров). Вятърът откъм брега бе утихнал и след час щеше да духне откъм морето и тогаз - сбогом на всички надежди!

Тогава някой предложи да надуем малката спасителна лодка, която имахме, да сложим вътре котвата и с гребане да я изнесем напред, да я забием в дъното и с дърпане на въжето да се измъкнем от плитчината.

Речено-сторено. Един изнесе котвата с лодката на петдесетина метра напред -толкова бе дълго въжето, после се върна, двама дърпаха отпред въжето, а други двама клатеха корпуса до гърди във водата. По едно време сякаш... яхтата помръдна и скоро се залюля на леките вълни. “Ура!” - тихичко викнахме ние, качихме се на борда, и за да се стоплим в утринния хлад, отворихме бутилка “Слънчев бряг”. Тъкмо бяхме отпили по глътка и се канехме да вдигнем платното, когато отново усетихме познатото меко повдигане на яхтата отдолу и... пак заседнахме. Оставихме бутилката и повторихме операцията -лодката с котвата, клатене на корпуса и неистово дърпане на въжето. Котвата се плъзгаше по мекия пясък, но все пак държеше достатъчно, за да се измъкнем отново. Този път не викахме ура, а бързо са качихме на борда и вдигнахме платното. Яхтата се спусна освободена напред, ние ухилени надигнахме недопитата бутилка и... отново заседнахме.

Този път решихме да оставим платното натегнато, та и то да помага, и потретихме операцията. Бях във водата и клатех от единия борд, а май че Стефан от другия. Манол и Ичо дърпаха въжето. В един миг яхтата се втурна и докато се усетим, вече беше на трийсетина метра от нас. Заплувахме трескаво и след малко бяхме издърпани на борда. Ичо вече дърпаше шкотовете и яхтата бързо се отдалечаваше от кошмарния залив. Погледнахме към рибарите. Те се бяха изправили и вероятно с огромно разочарование гледаха към измъкващата им се плячка. Вдигнах високо лявата си ръка и с положена на сгъвката на лакътя дясна длан енергично я разклатих наляво надясно. Това, по славянския жестикулационен език означаваше: “Клати ми се леву руку”, което преведено на български ще рече: “Хвани ме за оная работа!”

Сега трябваше да се отдалечим колкото се може по-бързо от брега. Колкото и да е странно, но за мореплавателя най-опасното нещо е брегът. Той трябва да бъде винаги далече от него -колкото е възможно по-далече и в дълбоки води. Иначе... видяхте какво става.

Да се измъкнем навътре обаче ни пречеха стотици коркови тапи от мрежи или парагади, заложили успоредно на брега, едната свърши, започва друга -километри от плаващи в права редица коркови или полиуретанови тапи през които нямаше как да минем, без да ги закачим. Дълго време ги пазехме, като търсехме пролука да се измъкнем, то те сякаш нарочно ги бяха заложили със застъпване, та не можехме нищо да сторим. Като видяхме, че ни насочват отново към брега, Ичо изпсува и завъртя руля. Яхтата се насочи с носа към белите тапи и премина през тях като игла през буца масло -дори не ги усетихме. Като се обърнахме назад ги видяхме да се полюшкват все така многобройни върху вълните, сякаш изобщо не ги бяхме пресекли. Час по-късно брегът се сля с утринната мъгла и сега пред нас се люлееше само морето. Вятърът отново се усилваше -пак ни чакаше “силно” време.

Както си карахме в свежото време и изведнъж... нещо се промени. Яхтата сякаш потъна по-ниско, загуби ход, зеленикавата вода на морето придоби кално жълт цвят, вълните не се движеха от морето към брега, а бяха някак размазани и водата се носеше от брега към нас. Наоколо плаваха дънери от сухи дървета, парчета дъски, сандъци и какви ли не боклуци,

върху които тук там бяха накацали гладни гларуси. Всичко бе някак зловещо тихо и приличаше на кошмарен сън. Сякаш влизахме в ада. А ние просто преминавахме пред устието на Дунава. Тук водите на голямата река се вливаха в морето през обширна делта, но с два главни канала. Заедно с Днепър, Днестър и още други няколко по-малки реки те подслаждат Черно море и затова солеността му е почти два пъти по-ниска от тази на Средиземно море.

[Напоследък това се оспорва. Според една нова теория се счита, че в предбиблейско време тук е имало огромно сладководно езеро с площ два пъти по-малка от днешното Черно море. Край топлите му, пълни с риба води и по бреговете с вековни гори и плодородни поля, се е развила човешката цивилизация -тук е била нейната люлка. Световен катаклизъм (голям метеорит, паднал в океана?) е причинил огромни вълни, подобни на цунамите, които скъсали тесния естествен бент на Босфора и солената вода нахлула в разположеното под морското равнище езеро. Процъфтяващите човешки цивилизации и култури, буйните гори и животинския свят били потопени под водата. Това е бил може би споменатият в библията и в легендите на почти всички народи потоп. Скорошни подводни изследвания на наши и американски учени подкрепят тази теория с факти и находки. А може би от останалите под водата растителни и животински материи се е отделил сероводорода, който сега лежи на дъното на Черно море на по-големи дълбочини. И затова, че някога е било езеро, водата му е по-сладка, за радост на чуждите летовници. (За тези, които не знаят, водата в другите морета щипе неприятно в очите и носа, а солта изкрystalизира върху кожата)].

Вечер е. Вятърът внезапно “пада”. Нощта пак е безлунна. Правим сметка, че вероятно все още сме в румънски териториални води и ставаме напълно сигурни в това, когато изневиделица от нощта изскача кораб с най-странната форма, която сме виждали дотогава -бе като издялан с брадва или по-точно казано -заварен от няколко десетки листа ламарина, без да бъде съответно огъвана, та приличаше на ковчег. Това впечатление се усилваше и от черния цвят, в който бе боядисан (или поне така изглеждаше в тъмнината). Почти не носеше светлини (или пък умишлено ги криеше), но щом ни наближи, пусна един мощен прожектор и ни освети като нощна пеперуда. Ние спокойно продължихме да си плаваме, защото едва-едва вървахме и със страхопочитание гледахме това огромно, грозно чудовище, сътворено от кой знае чий сатанински ум и ръце. Виж, оръдието му бе голямо -то стърчеше на половин миля от носа и бавно се обръщаше към нас най-недвусмислено. Бе дебело в основата поне половин метър и ако изстреляше снаряд, щеше да пробие дупка в борда ни, през която с успех можеше да мине човек.

“Остановитесь!” -чухме команда през рупора на руски със силен акцент. Какво да се установяваме -ние почти не вървим, след като ни е спрял вятъра с огромното си туловище. Бе висок колкото четириетажна сграда. Затова не се помръдваме от местата си от страх да не запука с някоя картечница по нас. “Остановитесь!” -повтори командата си черният кораб и ние се спогледахме -какво иска този -не вижда ли че платната се люлеят празни и че висим на едно място? “Сигурно иска да спуснем платната, рече Манол” и Ичо и Стефан скочиха да го сторят. От кораба обаче не видяха това и за трети път извикаха през рупора: “Остановитесь или стрелят буду!” В този миг платната със свистене паднаха и онези се успокоиха. Приблжиха до нас толкова близо, че имаше опасност водата, охлаждаща двигателя, изхвърляна от една дупка на корпуса, да ни залее, или пък да ни удари с туловището си. Взеха да ни гледат отгоре с бинокъл. Манол се опита да им обясни нещо, но машината им гърмеше така силно, че нищо не се чуваше. Стояхме на палубата с лице към тях и чакахме да видим какво ще стане.

Изглежда не им се сторихме достатъчно страшни, защото моторът им изръмжа като настъпен по опашката звяр, от задницата му към нас блъвна облак черен дим и чудото-ковчег запори водата към румънски води. Докато се отдалечаваше, се чудех на какво ми прилича -не бе точно на ковчег, а на... да, на малка юношеска състезателна яхтичка тип “Кадет”, но увеличена милион пъти.

Това изглежда бе румънски военен кораб.

Със смесени чувства продължихме пътя си към Одеса. На връщане възнамерявахме да

се отбием до румънското пристанище Констанца. Какви ли чудеса ни очакват там, щом като корабите им изглеждат така!

КОШМАРЪТ “ФОНТАНКА”

Навлизаме в съветски териториални води. Това не се вижда по никакъв начин, но картата го показва. Сега някъде по пътя ни следва да се покаже остров Змейний. И те ли имат змийски остров? Ние имаме един с това име отсам Ропотамо, който всъщност се казва свети Тома, но нали не обичаме светиите, сме го кръстили на змиите, та само да плашим чужденците, защото на него има повече диви кактуси, отколкото змии. Пък островът, между другото, бил подарен от благодарната созополска община на цар Борис III, та понякога го наричаха и Царския остров. (Царят наредил да засадят там кактуси, пренесени от родината на царицата -Италия, които се прихванали на новата земя и така се размножили, че по едно време заемеха около половината от територията му. Пролетно време цъфтяха с красиви жълти цветове, след които се образуваха лилави крушоподобни плодове, които могат да се ядат).

По едно време ни пресрещна елегантен военен катер с червен флаг -руснаци. Спряхме яхтата, но не спуснахме платната. Излязохме всички на палубата и ги загледахме с очакване, придали на лицата си най-невинното и дружелюбно изражение, на което бяхме способни. “Приближете и се вържете за борда ни!” -чухме команда. “Не можем, нямаме мотор” -викна Манол, като с длани направи фуния пред устата си. Като ни наблюдава една-две минути, катерът се приближи съвсем плътно до нас, спусна кранеца (плетена от въжета топка), за не удари корпуса ни, и един руснак в офицерска униформа извика, за да преодолее шума на двигателя: “Паднимитесь! (Изправете се!) Поиска документите ни, Манол се пресегна през борда и му ги подаде. Той погледна внимателно снимките в паспортите ни и ги сравни с брадясалите и изнурени лица насреща. Явно все още сме приличали на себе си, защото не го направи на въпрос, само попита с каква цел отиваме в Одеса. “В чест на шейсетгодишнината от Великата октомврийска социалистическа революция” -бодро рапортувахме ние, той се усмихна (явно му стана драго) и ни върна документите. Накрая дори ни козирува. От борда неколцината матроси ни гледаха с неприкрита завист -едва ли щяха да им позволят да се разхождат с яхта като нас.

Катерът даде “мръсна” газ, от ауспуха му блъвна черно облаче дим и като ритнат отзад се понесе по водата, вирнал гордо нос. Флагът на СССР плющеше от ходовия вятър (причинен от скоростта на движение), та чак щеше да се скъса. Гледахме след тях, докато се изгубиха.

Привечер отново се появиха и пак извикаха: “Паднимитесь!” Станахме всички прави и само дето не заставахме мирно. Офицерът ни преброи: “Адин, два три, четири. Всю в парядке!” И отново отпрашиха нанякъде.

Наближаваме остров Змейний -каменист висок остров и ние се втурваме да преминем през протока между него и брега, широк около километър-два. Вляво се намира извънградския парк на Одеса “Фонтанка” и от яхтата се виждат светлините му. Вълнението не е много силно, но възможността за лавиране не е много голяма, защото протокът е сравнително тесен -десетина минути наляво, десетина -надясно.

Стефан е на руля. Пъшка и мърмори, паварот след паварот, а като погледнем, светлините на “Фонтанка” все там стоят -яхтата не помръдва. Дай на мене, казвам и той с готовност ми отстъпва управлението. По всички правила на ветроходството водя яхтата спрямо вятъра, платното е на ръба на пълнене, но не трепти, поглеждам пак към брега, яхтата стои на едно място. Вече наближава полунощ, а ние не сме мръднали ни сантиметър -дори по

едно време ми се струва, че вървим назад. Що за магия има тук!

След полунощ идва ред на Ичо. Като вижда, че още пъплим между Змейний и “Фонтанка” започва да ни се подиграва. “Големи ветроходци сте, бе!” Това се отнася по-специално за Стефан, защото аз не се перча като него -това плаване ми е сефте.

Ичо застава на руля, прави чевръст паварот, насочва яхтата остро, кара така десетина минути и като доближи до острова, обръща галса. Поглеждаме към брега -“Фонтанка” пак е на същото място. “А-а-а!” -възкликна изненадан Ичо и отново прави паварот, втори и... като че ли малко се издърпахме напред. Ама съвсем малко. Тази борба на сила и нерви, а и наумения, продължи няколко часа.

На разсъмване всички стоим в кокпита с гумираните облека, уморени от безсъние и неспирна борба с морето и гледаме с надежда как “Фонтанка” все повече се отдалечава. След час вече сме в пристанището на Одеса. Грохнали от умора се приближаваме към левия кей и виждаме как едно войниче тича към нас с автомат на рамо. Ние обаче нямаме мотор и в това безветрие зад вълнолома не можем да застанем на подходящото място. Затова правим паварот към другия кей, от другата страна на пристанището. Войничето се обръща и хуква натам. Спри бе, вика му Манол, ще пристанем ей там, показва му с ръка. То разбира и отива към посоченото място.

След още няколко маневри вече сме застанали на кея. Войничето идва сконфузено усмихнато и застава до нас да ни пази. Ние гледаме изнурени, мокри и недоспали, как се зазорява и влажната мъгла се вдига и чакаме да дойде контрола да ни провери. Никаква контрола, брате! Тогава сваляме гумените дрехи, влизаме в кубрика и като му ударихме един сън, та чак до обяд.

По едно време някой вика отвън. Манол излиза и го чуваме да разговаря дружески с някого. Излизаме и ние -дълъг поне два метра тип с вид на състезател от баскетболната лига радушно му обяснява нещо. Бил председателят на Одеския яхтклуб. Запознахме се. Трябвало да пристанем на яхтения кей, а той бил ей там, отсреща.

Потегляме към яхтения кей, а войничето ни следва като вързано с канап. Там отново застава да ни пази на няколко метра от яхтата. Тъкмо сме отворили няколко месни консерви и бутилка вино да хапнем и да се почерпим по повод на благополучното пристигане, и контролата, водена от председателя на яхтклуба, дойде. Почерпихме ги с шуменско варено и пенливо вино “Албена”, но те предпочетоха коняк “Слънчев бряг”. Нямаше много формалности и скоро си тръгнаха, като взеха със себе си и войничето. Вече бяхме свободни.

Час по късно пет-шест члена на яхтклуба ни бяха наобиколили, свалили прилежно обувки на кея, те на бос крак вървяха по палубата и в кокпита. Ама няма нужда, не се събувайте, то не е толкоз чисто -убеждаваме ги ние. А, не, на яхта се качва без обувки, отказват те. Виж как пазят хората материалната си част! Отворихме в тяхна чест няколко консерви с месо, нова бутилка вино и една с коняк -те, горките, така нагъваха хляба с нарязано отгоре русенско варено и пастет, че се наложи да отворим нови кутийки.

Като похапнаха и попийнаха, всички те взеха да коментират, как граничните цяла нощ наблюдавали някакви глупаци, които се опитвали да минат с яхта през протока между остров Змейний и “Фонтанка”, сякаш не знаят, че там има страхотно течение и че при такова време никой не е успял да го преодолее. Слушахме ги мълчаливо. По едно време Манол рече: “Ами тези глупаци бяхме ние.” Те всички спряха да дъвчат и ни загледаха с безкрайно удивление. Да дойдеш от България до тук, не било подвиг. Подвиг било да минеш през протока в такова време -не е имало досега яхта да е успяла. “Е, ние не знаехме това и успяхме” -рече Ичо.

Наистина, ако знаехме, че е невъзможно да се преодолее течението, щяхме ли да преминем? Попитах Ичо. Кой знае, усмихна се той. Ние, българите, сме големи кучета!

ОДЕСА

За пръв път видях в Одеса през 1969 г. Тогава градът беше пълен с промишлени стоки, а що се отнася до храната, магазините им бяха заредени не по-зле от нашите. После, когато отидох отново един-два пъти като корабен лекар на туристическите корабчета, установих, че нещата са доста по-зле в сравнение с първото ми посещение, особено що се отнася до храната. Ето защо, както отбелязах, се бяхме запасили с достатъчно припаси, с изключение на хляба -от влагата в морето за една седмица мухлясва.

Тръгваме из града да си купим нещо прясно за хапване и най-главното -пресен хляб. Гледаме по улиците големи, хубави магазини с неонов надписи “Мясо” (месо), приближаваме -на вратата виси огромен катинар, тежък поне един пуд (стара руска мярка за тегло, равна на 16,38 кг). Гледаме друг магазин -пише “Овощи” (плодове). Влизаме вътре -многобройните рафтове -празни. Само един ред бурканчета със сладко от зелени домати (вярно бе, правеха едно време майките ни такова сладко -дай да си купим няколко бурканчета!) В интерес на истината имаше и още един зеленчук, този път пресен -ряпа. Ама едни черни дръгливи репички, съсухрени и дребни като мишки, да ти е съвестно да ги ядеш... Брей, много са закъсали с храната руснаците!

Влизаме в една бакалия -рафтовете полупразни. Никакво месо, никакви месни консерви -само зеленчукови и то български -домати, пипер, патладжан... Никакви напитки. Е, вина, но скъпи, има, но не и водка. Манол обича руската водка и иска да си купи някоя бутилка, но никъде по магазините не продават. Да се чудиш защо! Дали я изпиват много бързо, че свършва, или пък се опитват да отучат руснаците да пият?

[Няма да забравя, година по-късно, когато бяхме с водолазите на пристанището на квалификационен курс в Несебър. Пристига нова група съветски летовници. Ние чакаме реда си на касата в една бакалия. Влизат Серьожа и Людмила. Пред тях в центъра на търговската зала са наредени чак до тавана купища с всякакви напитки. Един рафт -целият е с руска водка (“Столичная” “Московская”, “Особая”...) Серьожа я гледа стъписан и виква възторжен на жена си: “Людочка, сматри! Водачка! Стаит!...” (Людочка, виж! Водчица! Стои си!) Руснакът не може да си обясни как така тази водка стои по рафтовете и българският народ още не я е разграбил и изпил. Награби пет-шест бутилки, прегърна ги като дечица и зачака щастлив реда си на касата. Людочка го гледаше с укор.]

Както върви, май ще си останат левове ни необменени (имахме право да обменим в банката по 30 лева за рубли, а аз още се въздържах да го сторя -първо исках да видя дали има нещо интересно за купуване). Носех със себе си двеста лева, но ги пазех за Румъния. На връщане щяхме да се отбием до Констанца, а в Румъния, както бяхме чули, имало страхотно много стоки, и то вносни -Румъния се бе отдръпнала от Съветския съюз и се бе отворила малко към Запада.

Манол имаше никакви рубли и от чудене за какво да ги похарчи, взел че си купил отнякъде не един, а два домашни барометъра, които ти показват не само атмосферното налягане, ами с черни букви по периферията е написано кога времето е ясно, кога отива към развала и така нататък. Защо ти са два бе, Маноле, питаме го, във всяка стая ли ще си слагаш барометър? „Ами! Струват по осем рубли. Единият го вземам евентуално за подарък, ако някога се наложи.”

Взех единия барометър да го разгледам. Неподвижната му стрелка показва “ПЕРЕМЕННО” (променливо), но другата е тръгнала към сектора “К ЯСНОЙ ПОГОДЕ” (към ясно време). Поглеждам небето – ясно е. Бре! Да му се не начудиш на апаратчето! Гледаш го такова едно мъничко, пластмасовичко, никаквичко, а пък как познава времето! Наистина тези дни то бе променливо, но днес явно тръгва към подобряване.

“Маноле, дай ми осем рубли, казвам му, ще ти ги платя в левове, че да ида да си купя и аз такава джиджавка. Откъде я взе?” “Вървиш направо, завиваш надясно, после наляво, след пет минути пак надясно. Ще видиш един магазин с витрина и врата. Влизаш вътре. Там ще видиш един човек -с две очи и нос по средата, облечен в панталон и сако -това е продавачът.

Дето ще ти обяснявам, ето ти единия барометър!”

Дадох му десет лева и го взех -и до ден днешен стои на библиотеката ни и показва безпогрешно времето. Руска машинка! На руснаците им дай да правят хитроумни машинки!

Надвечер отново ни са на гости руснаците от яхтклуба (всъщност Одеса се намира в Украйна, но е космополитен град -населен е с всякакъв народ). Пет-шест души са, сред тях има и две или три момичета. Те всички са хубавици (руснаците, както и украинците са красив народ), но съвсем не са “игриви”, каквито ни се ще да са -поне така изглеждаха отначало. Както се полагаше, извадихме консерви шуменско и русенско варено, кашкавал, сирене, шафета салам, отворихме бутилка вино и друга с коняк и започнахме угощението.

Гостите ядяха мълчаливо и с такъв апетит, сякаш цял ден са били на диета, в очакване да ги нагостим. Споделихме с тях впечатлението си от днешната разходка и те с печал поклащаха утвърдително глави, без да прекъсват да дъвчат. Когато поляха с глътка коняк изяденото (дамите също го предпочетоха пред виното), те вдигнаха глави позаситени и ни казаха с тихичък глас, предварително озъртайки се, че страната им е в ужасна криза. Тези мръсници, американските империалисти, им налагали непрекъсната надпревара във въоръжаването, а те можели да ги изпреварят единствено затягайки коланите си -други ресурси нямало. Вече не харчели пари за внос на месо и други “луксове” от България или Унгария. А то двеста милиона народ можеш ли да го нахраниш?

После, като хапнахме доволно, направихме по едно кафе по турски, каймаклия, запалихме цигарите и започнахме приказките. Дойде ред и на вицовете. Разбирахме се прекрасно -всъщност всички ние говорехме добре руски, а Манол и аз -твърде добре.

Тогава се сетих за онзи виц за Иванушка (техният Иванчо) от Одеса, който бил в първи клас и учили буквата “О”. Учителката им възложила да съчинят разказче, на което всяка дума да започва с тази буква. За огромна наша изненада одесчаните не знаеха този виц, а те пък останаха удивени че в България има виц за Одеса, че и на руски.

Гостите много се смяха на вица. Чуваха го за първи път. Някои дори ме накараха да им го продиктувам, за да си го запишат. Така се прочухме в Одеса с вица си за одесчанина Иванушка. След няколко дни ни казаха, че станал хит в града.

След като бяхме изпили N-та бутилка вино и коняк, и всички говореха, а никой не слушаше, някъде към полунощ, Манол реши в чест на гостите да изстреля няколко сигнални ракети. Изкара от рундука три-четири ръчни ракети и изстреля първата. Оказа се червена. Отнякъде тутакси му отговориха също със сигнална ракета. В отговор Манол изстреля втора, този път май че беше зелена. Оттам му отговориха също със зелена ракета. Така диалогът продължи с още по три-четири ракети, после онези замлъкнаха. Ние обаче продължихме, защото всеки пожела да изстреля по една ракета, а някои -и по две. Когато останаха само няколко ракети, Манол предвидливо спря, защото сигурно си спомни за нос свети Георги в Румъния.

Бе един след полунощ, когато тръгнахме да изпратим гостите до портала. Направи ми впечатление усиленото присъствие на милиция и войници по улиците.

РАЗХОДКА СЛОДКА -ПЛАТНОХОДКА

Сутринта се събудихме към десет часа от вездесъщия бодър глас на председателя на одеския яхтклуб, придружен от подпухналите физиономии на двама от снощните гости, но имаше и още неколцина, които жадно нюхаха въздуха наоколо, защото той още ухаеше на спиртни изпарения. За изтрезняване отворихме бутилка вино “Албена”, което ни действа чудесно и попитахме къде тук има шкембеджийница. Не ни разбраха. Обяснихме им, че това е най-популярният и най-ефикасният “бульонтрезве” у нас, но те пак не бяха наясно какво точно искаме. Когато Ичо красноречиво (но повече с жестове) им демонстрира как си разпаря

корема, как си вади червата и стомаха, после ги накълцва на ситно, как слага вътре чесънец, оцетец и лютив червен пиперец, един от новите гости възкликна: “Ну, ребята, ета гавнянка!” (Момчета, та това е лайнянка! -Чудесно название наистина!). Имало такова заведение в турската махала, но до там трябвало да пресечем цяла Одеса и да пътуваме около пет-шест километра. Отказахме се. Разбихме едно бурканче кисело мляко (тогава го продаваха в стъклени бурканчета), сипахме му и малко водица и с този експресно приготвен айран се освежихме.

Станах и си направих кратка физзарядка на носа на яхтата, като лениво накланях торс към нозете си, но повече от хоризонтално положение не успях да достигна. По едно време чувам, че гостите (към които се бяха присламчили и една две нови мадами) коментират моята лятна жерсяна нощна пижама в небесно синьо с бели цветчета и нещо като червейчета, с къси ръкави и крачоли, толкова ефирна и лека, че сигурно всичко ми се виждаше, но на тях им направи впечатление повече материята: “Ну Валодя, сматри какая материя, какой финес, какая мадель -проста убийствена!” (Володя, виж каква материя, какъв финес, какъв модел -просто е убийствено!) -каканижеше една отмадамите и аз се чудех за какво става дума.

Когато взеха да поопипват с потриване между пръстите ръкавите на нощната ми пижамка, разбрах, че се възхищават на дрешката ми. “Ета самая шиказнасть! -отвърщаше в същия дух втората и вече към мен: Откуда вы эту прелесть взяли?” Как да им кажа, че съм я купил от магазинче за намалени стоки за лев и осемдесет. Купих я от “Кореком” -отвърнах. - Немска стока. “Кореком”? Що такое, блещат се те. Как да им обясня. Да им кажа корекция на комунизма, не върви -може да се обидят -нали те към него са се запътили. Американские долари и дойче марки, пояснявам. Аааа! Валютный магазин? Панятна. “Берьозка” ги наричали тук. И те ги имали.

“Увидиш, Сашенка, какие одежды люди деляют! А сколько стоит?” (Гледаш ли, Сашенка, какви дрехи правят хората! А колко струва?) Не помня, отговарям, някъде към десетина долара. Не е скъпо, коментират делово. “Прадаъш?” (Продаваш ли я?). Да я продавам? После с какво ще спя вечер? -С нея спите? Че това е прекрасен плажен тоалет!

Предлагат ни да си направим малка разходка с една от техните яhti, закотвени наблизко -а те имат страхотни яhti -някои са дори от махагон и една от тях е три пъти по-голяма от нашата -трябваше да има двайсетина метра. Съгласяваме се с удоволствие, но преди това нека да изпием по кафе и да хапнем по нещо, предлагаме. Речено -сторено. Закусихме. Попушихме. После пак закусихме и пак попушихме и пак пихме кафе...

Чакаме да тръгнат, та и ние с тях. Само че имало един проблем. Трябвало да вземат разрешение от граничните да излязат с яхтата извън пристанището. Ами вземете! Да, ама такова разрешение не се давало за щяло и не щяло. Трябвало да има сериозен повод. Какъв? Световна революция ли? Не, достатъчно било да ги почерпим с бутилка коняк и пакетче цигари, по възможност “Стюардеса”. Манол с готовност извади нужните атрибути, но ги връчи на мен, а не в протегнатите ръце на неколцина. “Иди с тях, защото ако им ги дадем, няма да се сдържат и ще ги изпият и изпушат ей там зад ъгъла.”

Тръгнахме заедно. Качихме се на вишката на граничните и влизаме при дежурния сержант и войника. “Поздрави от братска България!” -започва усмихнат атаката председателят на яхтклуба и ми кимва, при което незабавно слагам на масата бутилката и пакетчето цигари. Видя ми се малко и добавих и моето пакетче, макар и вече наченато. И сержантът, и войникът като хипнотизирани вперват поглед в бутилката и много слова повече не са нужни. Сержантът драсна нещо на едно листче, перна му един печат, като преди туй го освежи щедро с дъха си, и ни го подаде. Побързахме да ги оставим сами. Интересно как щяха да си поделят подареното. Сигурно моето пакетче -на войника (за да си мълчи), а другото -на сержанта -защото е началник и носи отговорност. “Начальник больше знает, больше отвечает, за то и больше деньги получает!” -казва една руска поговорка (Началникът повече знае, за повече неща отговаря и затова повече пари получава).

Едва като се върнахме установих, че съм ходил дотам с нощната си пижамка в синьо на бели цветчета и червейчета. Добил кураж, реших с този шиказен “плажен костюм” да ида на разходката с яхта. Тръгнахме вкупом, като за подсилване взехме и две бутилки коняк и

картон цигари -една бутилка нямаше да им стигне -бяха станали вече десетина души.

Качихме се на най-хубавата им яхта. Обувките си свалиха още на кея, после боси се качиха по трапа и ние повторихме процедурата след тях. Гореще имаше кофа с вода и който искаше да си сложи отново джапанките, трябваше грижливо да ги измие с четка отдолу. Яхтата им беше самия разкош -изцяло махагонова. Корпусът – от полиран червен махагон отвън, отвътре – махагонова ламперия. Палубата и тя бе от някакво специално дърво, грижливо лакирана и чиста като операционна маса. То бива чистота, ама чак толкова!... Това тяхното вече намирисваше на маниянина.

Вдигнаха платното и се понесохме извън фара към рейда. Тъкмо се бяхме изтегли на шезлонгите, запалили цигари и подавайки от ръка на ръка шишето се наслаждавахме на свежия вятър, и яхтата спря. Какво стана, питаме. Пристигнахме, отвръщат ни. Къде пристигнахме, нали щяхме да правим разходка... Ами до тук е разходката, казват, по-нататък не е разрешено. Че то няма и двеста метра от кея, дивим си ние, дайте малко по-навътре, че тука може да ни блъсне някой влизащ кораб! Не може, отвръщат. До тук ни е разрешено. Ако влезем по-навътре, ще дойдат да ни измъкнат насила и после цяла година няма да ни пуснат да излезем...

“Абе вие тези хубави яhti кога ги карате?” -питахме насаме председателя, а той отвръща скръбно: “Само на организирани мероприятия -на регати, колективни походи в чест на някой празник...” Ами иначе, не можете ли да си вземете яхтата и да идете...за риба да речем или някъде наблизко -до някое съседно пристанище например? “Можем, ама е много сложно -трябват цял куп документи и формалности -из рейда дори не можем да се поразходим сами -най-много до тук ни пускат -вие видяхте по какъв начин. И пак можеше да не ни пуснат, добре че бяхте вие... Ние, руснаците, имаме слабост към българите -само вие не сте ни предали досега -а то сърби, румънци, унгарци, чехи, сега май и поляци -всички ни предадоха.”

Дотука -дотука, като не може по-нататък... Хвърлихме котва и неколцина скочиха от борда долу да се изкъпят, защото слънцето бая бе напекло. Всички са с бански, само аз -по нощна пижама, а отдолу -нищо. Дори слипове няха. С малко фантазия всичко мисе виждаше...

Манол обаче бе дошъл по едни червени бански, застава тържествено на борда, прави ефектен замах с ръце и скача с глава във водата. Бордът е висок и до долу има към три-четири метра. Стоя горе, завистливо го гледам, защото не мога да си позволя това удоволствие и по едно време установявам... че Манол е гол! Червените му бански ги няма и сега отгоре през бистрата вода се вижда голият му бял задник. Какво стана бе, Маноле? “Паднаха ми банските! Дай си твоите само да изляза, после горе ще ти ги върна...” Нямам, рекох, отдолу съм гол. “Виж тогава няма ли някой там да даде едни гащи!” Нямаше.

Манол започна по едно време да се гмурка да си търси банските, при което проблемът стана очевиден и всички взеха да му дават най-разнообразни съвети – например да излезе гол, като се прави на нудист.

Не зная какво бе решил Манол да прави, но в един миг зърнах някъде на десетина метра зад него да изплуват...едни червени бански и викнах извън себе си от възторг: “Маноле, ето ги!” “Къде бе?” -озърташе се той, но не можеше да ги види, защото те се червенееха на няколко сантиметра под повърхността, а от неговото ниво оставаха невидими за взора му. Взеха да го насочват от всички страни: “Давай десетина метра назад! Не натам, малко по на изток! Пет градуса по-наляво! Не наляво, надясно!”

Най-после Манол ги зърна, грабна ги нетърпеливо и ги нахлузи. Ухилен, доволно се заизкачва по трапа. Всички му ръкопляскаха. “Хайде още един скок!” -подканиха го, но той скромно отклони предложението.

Не само че им били ограничили отдалечаването от брега, ами се оказа, че и времето им е определено -един час. А той вече бе изтекъл и само маноловите бански удължиха малко разходката ни. Вдигнахме котва и тръгнахме обратно.

Блазе ви, че ви пускат да ходите навсякъде -рече по едно време председателят. -За нас е немислимо да поискаме да направим екскурзия не само до България, ами дори до някоя от нашите републики... Няма да ни разрешат. Абе те и нас не ни пускат навсякъде,

отвърнах, а само нагоре към вас, ама с известни връзки и на юг можем да излезем, ако имаме пари. Че от какво толкоз се страхуват вашите -ако решите да духнете, ще ви настигнат за нула време с военните катери и ще ви върнат... Не зная -рече със съкрушен тон дългучът (нали споменах, че бе към два метра), -имам чувството, че живеем в клетка -дори не златна, а желязна... Нали западняците казват: "Beyond the iron wall" (Отвъд желязната завеса)...

Стана ни мъчно за този добър момък, за този прекрасен мъжки екземпляр, типичен представител на руската и славянската раса -едър, русокос, синеок, силен и умен, но... с начални белези на алкохолизъм.

По пътя към яхтата ни един от снощните гости вървеше с мен и си приказвахме. По едно време тихичко ми рече: "Знаете ли, че с тези ракети снощи сме вдигнали в тревога целия Одески военен гарнизон -помислили че се дава сигнал за някакво вражеско действие. Дойдоха да ни разпитват, но ние отрекохме да сме видели каквото и да било. Ако питат и вас, отричайте -били сме заедно, но сме се напили и толкоз. И не казвайте, че имате на борда си ракети!" "Няма!" -рекох и добавих: "Благодаря!". Той се усмихна заговорнически и само махна с ръка. Значи затова е имало толкоз ченгета и военни по улиците снощи!...

Чудесни момчета са руснаците! И рускините също. Жалко, че са толкова нещастни - по-нещастни и от нас... Ние поне се радвахме на щедростта на техния склерозирал Първи секретар (Леонид Брежнев), който в замяна на няколко златни звезди "Герой на Народна република България" и на няколко убити (уж от него) мечки в нашите гори, ни даваше почти без пари и петрол, и технологии и какво ли не, защото бяхме "негови хора". А те, горките, си нямаха покровител... Затова бяха по-зле и от нас.

ДАСВИДАНИЯ, ТАВАРИШЧИ!

Отблъсваме от кея рано една сутрин след неколкодневен престой в Одеса -след като Манол и Ичо един ден ходиха официално при директора на Одеското пристанище и му връчиха някаква възпоменателна грамота, някакви плакети, флагчета и други подобни неща във връзка с 60 годишнината на Великата октомврийска социалистическа революция от името на директора на Пристанище Бургас и от Профсъюза -нали затова бяхме дошли тук! Никой от приятелите ни от яхтклуба на Одеса не дойде в този ранен час, но ние си бяхме взели довиждане още вечерта, след съответната фиеста.

Поехме към Констанца. Скоро Одеса се изгуби в маранята зад нас. Денят бе чудесен -типичен летен августовски ден. Наоколо, докъдето взорът ти стигне, бе само море. Спокойно, лениво, ласкаво море. Не ти и минава през ум, че долу под тебе дъното е на неколкостотин метра.

Погледнати отдолу, висим над водната бездна, държейки се на повърхността само заради това, че в природата съществува закон, формулиран още от Архимед. Ако бяхме игла, макар и хиляди пъти по-лека от яхтата, щяхме да полетим надолу; ние тежахме един тон, но имахме черупчеста форма и не допускахме в корубата да влезе вода. Голямо откритие е било това в историята на човечеството -изобретяването на лодката. Едва ли е била измислена от един човек -вероятно на много места по света е възникнала идеята, наблюдавайки как плуват огромните дървесни дънери...

Падна нощ, тиха и ароматна, но абсолютно безлунна. Лек ветрец подухваше в гърба ни и ние смълчани се вслушвахме в сладните въздишки на морето, в сънливото плискане на водата от вълнореза на яхтата, в поскърцването на такелажа (яхтените въжета)... Бе толкова тихо, че чувахме дори горенето на цигарите си. Бяхме пуснали яхтата с разперени в различна посока платна -стакселът (малкото предно платно) на една страна, а гротът (голямото) на друга, в така наречената от ветроходците позиция "пеперуда" -когато платната поемат всичкия вятър отзад.

Поели сме курс към Констанца. Все очакваме от нощта да изникне корабът ковчег, но този път май ни се размина. В пълна тъмнина приближаваме светлините на пристанищния

фар. Знаем, че яхтеното им пристанище е в Порт “Томиш”, но в тази тъмница как да го открием? Ичо води яхтата близо до вълнолома, мъчейки се да налучка входа на пристанището, но все не успява. Тогава решаваме да хвърлим котва отвън, откъм подветрената му страна, та да бъдем прикрити, ако внезапно духне. Лягаме да поспим, защото скоро ще се зазори.

Стори ми се, че току що съм бил заспал, когато отвън се чу ужасеният вик на Стефан: “Ставайте бързо! Ври, ври, ври, ври!” Скачаме и се втурваме навън, чудейки се какво се е случило -пожар ли е пламнал, мина ли се е закачила на котвеното въже? Виждаме Стефан да лови сафрид с чепарето и да вади по десетина едри сафрида. Наоколо има две-три рибарски лодки и те също вадят. “Хвърляйте бързо чепаретата! Ври от риба! Направо ври!” Изкара ни акъла бе, Стефано! Какво беше туй “ври, ври, ври!” Ами значи, че ври от риба! “Да та е.а в откачения!” -псува сънен Ичо. “Вади чепарето бе, мама ти гръцка!” -не му остава дължен и Стефан. (Ако си мислите, че на борда се държахме като благородни госпожици, лъжете се). Пускаме чепаретата и те моментално олекват -рибата се е хванала и държи тежестта -вадим бързо -пълно чепаре -въдичките са десет или дванайсет -с шарени перца, вързани за тях, и всички са пълни -докато се чудим как да “чистим” (откачаме) рибата, няколко по-чевръсти се откачат и след един-два акробатични скока или се спасяват зад борда, или падат в кокпита. Манол започва да “чисти” моето чепаре, но скоро го хваща и него “крастата” -започва и той да лови. Добре, но как се откача риба от четири чепарета на тази тясна палуба? Да уловиш рибата не бе проблем -проблемът беше как да я откачиш. След кратък размисъл предложих следната рационализация -завързваме четирите чепарета едно след друго, така че да образуват окръжност, и ги пускаме от единия борд, а ги вадим от другия. Един пуска, втори вади, останалите двама “чистят”. Речено-сторено. Мини по-напред, да не закачим кила! Готово! Пускай!

Че като тръгна един конвейер, ум да ти зайде. Рибата наистина „вреше”, както казваше Стефан. Кокпитът скоро се задъни -не се виждаше пайолата (дъсчената скара) на дъното. Като видяха, че вадим риба по един твърде нестандартен метод, ни наобиколиха няколко румънски лодки и взеха сериозно да го усвояват. Нещо си приказваха и коментираха, някои дори опитаха, но чепаретата им се оплитаха под водата -лодката е тясна, а нашата яхта имаше три метра ширина.

Тъкмо бяхме понапълнили кокпита, когато рибата внезапно спря. Като отрязана с нож. “Сигурно я е подгонил лефер.” “Какъв лефер по това време бе, заблуден!” “Защо да няма бе, лъольо! Ти знаеш ли какъв лефер съм ловил аз по това време!” “Ловил си ти, трънки!” (Сещате се между кого се водеше този любезен диалог).

Когато събрахме рибата в касите и измихме кокпита и палубата от рибята слюз, вече бе съмнало и трябваше да влезем в пристанището. Посочиха ни къде се намира яхтения пристан и ние прилежно се вързахме на едно празно място. Скоро дойдоха граничните и ни провериха. Проблеми нямаше. Докато чакахме да дойдат и митничарите, сложихме газовото котлонче да си изпържим пресен сафрид за закуска. С кафе вървял идеално, твърди Стефан. “Сафрид с кафе? Ти луд ли си? Всъщност какво ли те питам?” “Какво разбираш ти от деликатеси бе, пейзаж! Ти ял ли си чироз, намазан с мед?” “Чироз с мед! А-а-а-а!” (Ичо се прави, че повръща.)

В това време пристигат и митничарите. Оказват се млади хора на наша възраст. Макар да нямаме нищо за криене или деклариране, ние любезно ги каним да си хапнат пържена рибка. Приемат с удоволствие. Изпуква тапата на едно шампанизирано вино “Албена” и скоро приказката се отприщва. Двамата митничари вече са забравили за какво са дошли и започват да бистрят политика с нас. Нагъваме рибките цели, защото са препържени, а за да преглъщаме по-лесно им подлагаме глътка вино (а Стефан -кафе) и скоро тавичката се изпразва. Ичо обаче е изпържил нова порция и я изсипва още гореща пред нас. Докато чакаме да изстине, румънците започват да ни агитират: “Абе вие, българите, защо още вървите по свирката на руснаците, ами не им теглите като нас една майна? Знаете ли колко силни ще бъдем, ако се съюзим румънци, българи, сърби, унгарци... Руснаците няма да могат и дума да ни кажат! А вие сте се превърнали във васали...”

Как да им обясним, че българо-съветската (българо-руската) дружба е в кръвта ни и е

възникнала още от мита за Дядо Иван от север, който ще дойде да ни отърве от турците. После пък Георги Димитров я обяви за жизнена необходимост - "...както слънцето и въздуха за всяко живо същество". Какво да му обясняваш на румънеца, че ако се обявиш против тази "вечна и нерушима" дружба те чака в най-добрия случай затвор в Белене. А в най-лошия - среща със самия Георги Димитров... Само че не в мавзолея.

Накрая, като изпихме и шишето коняк с кафето и цигарите, митничарите тръгнаха да си ходят. "Ударете ни барем по един печат тука, та да се знае, че сте идвали!..." Удариха.

Сега ще си речете, че като сме си хапнали до насита пържен сафрид, като сме го полели доволно с бяло вино и накрая подсладили с кафе и коняк, ще вземем да се издокараме с новите си дрехи и хайде на разходка из красива Констанца! Нищо такова. Седнахме да чистим сафрид. Този път не в кавички, т.е. да го откачаме от въдичките, а истински - да го освобождаваме от вътрешностите, иначе в този топлик до час-два щеше да се развали. Язык за добрия улов!

Затова седнахме на борда, провесили крака надолу и започнахме чевръсто да изчегъртваме и да пускаме във водата съчетанието от хриле, дробчета и черва, а долу по-дребни и по-едри рибки само чакаха да цопне нещо във водата и с апетит изконсумираха останките от събратята си. Коего те пропуснеха -довършваха го раците на дъното. Когато след час-два рибата бе изчистена и осолена, една малка част отделихме за пържене и понеже на яхтата нямахме нито хладилник, нито ток, останалите няколко хиляди сафрида осолехме, навързахме ги за опашките и ги окачихме като гирлянди по вантите и щаговете (стоманени въжета, държащи мачтата изправена). Заприличахме на цирк. Хора минаваха, гледаха и се усмихваха. Дали ни се радваха, или ни се подиграваха, можехме само да гадаем. По-скоро - първото.

Манталитетът на румънците не се различава съществено от нашия, макар те да се имат за нещо повече -били потомци на римляните (като премълчават за даките -тамошните траки). Това бе вярно, но доколкото си спомням от историята, римляните са заточавали отвъд Дунава не особено почитената част от жителите си (няма да уточнявам повече), която охотно се смесвала с местното тракийско население. Така че, хайде да не се пишем чак толкоз благородници! И Румънците бяха фукари като нас. Ама дай да не говорим преди още да сме разгледали тази бивша отвъддунавска римска провинция.

Констанца е бившият български град Кюстенджа, отнет ни от великите (с малко "в") сили и даден на румънците, заедно с цяла Северна Добруджа и делтата на р. Дунав в резултат на най-грабителския от всички договори -Берлинския (13 юли 1878 г.). Той окастри страната ни така, че сега отвсякъде граничим със себе си и това бе потвърдено с Ньойския мирен договор от 27 ноември 1919 г. за наказание, че сме участвали в Първата световна война на страната на Германия. (Този договор е бил толкова жесток за нас, че дори САЩ и Италия, които са участвали в преговорите, се опитали да ни защитят -поне земите, където живеят само българи да ни бъдат оставени. Лойд Джордж и Клемансо, външните министри на Великобритания и Франция скочили насреща им. Един английски политик тогава много далновидно прогнозираше: "Този договор е толкова несправедлив, че неминуемо ще доведе до втора световна война" Кой е бил той? Чърчил.) След междусъюзническата война (юни-август 1913 г.) Румъния заграбва дори Южна Добруджа с градовете Добрич и Силистра (узаконено с Букурещкия договор от 10 август 1913 г.) и едва през 1940 г. успяваме да си ги върнем с помощта на Германия (Крайовска спогодба от 7 септември 1940 г.). Кюстенджа обаче си остана в Румъния под името Констанца. Вероятно завинаги, освен ако един ден Обединена Европа не ни превърне в една държава, като САЩ и границите ни станат формални, както е в Европейския съюз.

КОНСТАНЦА -ГРАДЪТ НА... КУКЛИТЕ

Но нека оставим историята и да се поразходим из този, както ни уверяват, красив град. Заключихме яхтата, оставихме я под бдителния надзор на един румънски войник, който и без това си пазеше на кея, и тръгнахме за града, като сме взели със себе си българските си пари за обмяна в румънски леи. От всичките си 200 лева взех 170, а 30 оставих да обменя в банката, защото все пак трябваше да покажа, че съм обменил нещо в Румъния.

Мислехме да обменим парите си на черно в някоя фризьорница или шивашко ателие (аз имам слабост към тях след първото си посещение в Одеса преди 8 години), защото в банката имахме право да обменим само 30 лева. Вървим четиримата самоуверено по главната им улица веднага правим впечатление на местните гурадгии и ченчаджии (с какво ли?).

Ичо рече нахакано: “Дайте сега парите на бате ви Ичо да ви ги обмени на гот курс и само си трайте!” “Да не те излъжат с някоя кукла, Ичо!” -предупреждава го Манол, а той гледа насмешливо: “Къде ме търсиш? Аз в толкоз пристанища съм обменял пари, че менли ще излъжат?”

Ичо е плавал с корабите и сигурно е така, но все пак... Въпреки това му дадохме парите. Аз -всичките 170, Стефан май и той всичките си пари, а Манол -съвсем малко - 20-30 лева. Всичко бяха към 400-500 лева.

Сякаш ни бяха наблюдавали и само това чакаха, тутакси ни приближиха три типчета, поразително приличащи на нашите чейнчаджии по главната бургаска улица и взеха да ни предлагат (и то на български): “Дайте да ви обменим парите -много добър курс!” Споменаха такава цифра, че сърцата ни чак подскочиха от радост и забравихме и предупреждението на Манол, и всичко. Ичо сви рязко настрани, прошепвайки ни: “Само стойте наблизо!”

Вървеше напред, онези тримата го настигнаха, после единият се разкара нанякъде. Спряха под едно дърво на сянка в някаква градинка, встрани от главната улица, и начоголиха Ичо отляво и отдясно. Май взеха да броят парите. Ние тримата стояхме на двайсетина метра под друго дърво и ги наблюдавахме, правейки се, че разговаряме любезно.

В един момент зърнах, че онова копеле, дето се беше отделило, се върна с някакъв друг тип, доста по-възрастен и много як, каза му нещо, после се ската настрани. Онзи, якият, се насочи с уверена крачка към групичката на Ичо и когато стигна до тях, извика нещо с висок глас. Двамата румънци се обърнаха, викнаха в един глас: “Полиция!” и хукнаха да бягат. Изтръпнахме от ужас. Само това оставаше сега -да арестуват Ичо за незаконна търговия с валута -това и у нас и тук се наказваше строго, дори със затвор.

Ичо бързо пхна ръка в джоба си и тръгна стремително. Мина на метър от нас и пошепна: “Вървете след мене!” Онзи тип бързаше след него, но не чак толкова усърдно. Настигнахме Ичо и се изравнихме с него. “Какво стана бе?” -питахме уплашени. “Давайте бързо след мен! -прошепна преbledнял Ичо. -Виж онзи върви ли след нас! Ченге е! Обаче мангите (парите) са в мен.. ” Обърнах се -якият тип тъкмо свиваше в една странична уличка, явно отказал се от преследването. Миг преди да свие зад ъгъла видях, че хукна да бяга.

Когато Ичо се успокои, а от онзи нямаше и следа, влязохме в една сладкарница. Тогава Ичо ни разказа следното:

Когато той преброил нашите пари и направили сметка, че трябва да ни дадат срещу тях не знам си колко леи, те започнали да броят техните пари. Тъкмо в туй време дошло онова тайното ченге, но той успял в последния момент да грабне леите и да се чупи. Ичо бръкна в джоба си и извади дебела пачка пари. Ухилен ги разтвори и...под няколкото банкноти се бялна грижливо сгъната “кукла”. Тоалетна хартия, предварително изрязана с необходимия размер, така че, обвита с няколко истински банкноти, да прилича на пачка пари.

Ичо стоеше като гръмнат и гледаше хипнотизиран фалшивата пачка. Ние също. “Метнаха ни, мама им да е а!” -изсъска с болезнено изражение той. Само Манол се засмя късо, не само защото бе загубил най-малко, а защото ни бе предупредил, но Ичо, нали е бил в толкова много пристанища...

Все пак, тъй като сумата явно е била значителна, а куклата е била предварително приготвена тънка, се наложило да сложат отгоре доста истински банкноти. Преброихме ги – е, имаше някоя и друга лея. Разпределихме ги пропорционално на загубените пари. Едва ли не съжалявахме, че не бяхме вложили повече, та сега да получим по-голям пай. Пихме по една студена вода и си тръгнахме, без дори да поръчаме нещо на чакащата до нас сервитьорка.

Тръгнахме като гламави по главната им улица с наивната надежда, че ще срещнем онези типове... Къде ти! Сигурно сега гуляеха в някоя кръчма за наше здраве...

Мамка им румънска! Ето как омразата към разни боклуци се прехвърля върху целия народ. Хората дори не могат да оценят това и се отнасят с пренебрежение към разни подобни утайки. Сега, като си спомня за онова време, си казвам: “Румънците (а не мошениците-чейнчаджии) ни измамиха с “кукла”. Така разни чужденци разправят на приятелите и близките си: “Българите ме обреха...”

Защо ги търпим разните мошеници? Та те излагат целите ни народи -бил той румънски, руски или български! Затвор за тях! И не за година-две, а за десет-двайсет! Или ще се оправят, или да вървят на майната си! Паплач долна!

[Преди няколко години в Единбург (Шотландия) на сина ми му откраднаха всичкия багаж от хотела. Включително и самолетния билет. Оттогава насам нямам добро мнение за шотландците, макар отлично да съзнавам, че са го направили някакви боклуци, може дори да не са шотландци, а емигранти, но те пък защо ги търпят! Шут в задника и вън от страната или пък в пандиза! За сто години! Иначе ще се превърнем в гето сред сган от престъпници. В собствените си страни. Толерантността ще ни погуби нас, европейците -толерантността към мръсниците, мошениците, крадците и разни други боклуци!]

С парите от “обмяната” и с трийсетте лева, обменени официално в банката, си купих... дващестина-трийсет кутийки бразилско разтворимо кафе марка “Касик”. Ичо и той купи горе-долу толкоз. За Стефан и Манол не си спомням, но помня, че когато струпахме кутийките на яхтата, напълнихме с тях един чувал. Как щяхме да ги прекараме през нашата митница?

Разочаровани от Румъния, а и от Констанца, която не се различаваше съществено от нашия Бургас, решихме да тръгнем. Обаждаме се, че искаме контрола и скоро идват да ни проверят. Кутийките с кафе бяхме пхнали сред храната си, уж че си ги носим от Бургас, но те изобщо не се заинтересуваха. Удариха ни по един печат и зачакаха да тръгнем. Добре, ама как? Нямахме грам вятър! Абсолютна бонаца (безветрие). Хайде бе, тръгвайте, подканяха ние те. Не можем, нямаме мотор. Не ни интересува, щом сме ви направили контрола, трябва да напуснете територията на държавата ни. Няма що, сложихме по едни плавници на краката и трима скочихме в недотам чистата вода на пристанището и взехме да изтласкваме с плуване яхтата навън. Един седеше на руля.

След половин час бяхме извън пристанището. Спряхме омаломощени и се качихме на борда. Тук вече не можеха да ни кажат копче. Бяхме отблъснали от кея. Напуснали бяхме територията на държавата им.

Морето бе тихо. Много тихо. Прекалено тихо. Ама съвсем тихо. Това за ветроходците е по-лошо, отколкото бурен вятър. Защото с бурята можеш да се бориш, а с безветрието -не. Висиш като парцал цели часове в гладката като стъкло вода и чакаш...Михаля. Най-сетне подухна и всички с облекчение си отдахнахме.

“Слабото” време ни съпътства чак до Бургас. Вятърът едва подухваше и се върнахме за два пъти по-дълго време, въпреки че се носехме по Дяволското течение, което върви от север на юг по крайбрежието на Черно море.

Колкото повече приближавахме, толкова повече се притеснявахме как ще прекараме през митницата тези близо сто кутийки кафе. Ще рекат, че сме го купили с търговска цел. А ние си го бяхме взели, защото у нас го нямаше по магазините, или пък, ако го имаше, беше некачествено, ако пък беше качествено, бе скъпо. Кой обаче ще ти повярва, като види цял чувал с кутийки? Дори да го разделим на четири, пак беше много. Идваха ни какви ли не идеи -от налудничави, до авангардни. Моята най-оригинална бе да изсипем всичкото кафе в една туба, да я затапим добре и да я завържем за кила на яхтата. Друг рече, че не можем ли да

сложим всички кутийки в пластмасов чувал, после още в един и да го вържем за кила. Ами ако излезе вятър и го откъсне? Няма да го откъсне – ще го завържем яко.

Пристигнахме рано сутринта на зазоряване, поради което изпълнихме последния вариант. Това ни отне близо час. Премръзнали от утринния хлад и гмуркането под яхтата, ядосани и озлобени от гадните ни митнически разпоредби, приставаме на кея на яхтклуба и по телефона звъним на митницата. Не отговаря.

Манол слиза и лично отива да събуди дежурният митничар. “Вие кои бяхте?- попитал той. -А, онези от яхтклуба... Няма да идвам да ви проверявам...Свободни сте...” Идеше ми да го удуша, разправя Манол. Ние толкоз труд положихме, за да скрием марфата, а той... Нямало да дойде!

“Отивайте и се наспете, щом не сте спали цяла нощ -рече Димитър Наумов, -а следобед елате и четиримата, имаме много вести за вас -станахте знаменити. Вестниците се скъсаха да пишат за вашето плаване.”

Какво ли са писали вестниците, дали не за онази фиеста с ракетите в Одеса? Или за... позорното ни засядане на свети Георги?

Преди да се прибера вкъщи, реших да мина през здравната служба. Сестрите ме посрещнаха с овации и само дето не ме понесоха на ръце. И току ми тикат в ръцете един вестник “Здравен фронт”. Хвърлям бегъл поглед -заглавието беше нещо от този род - “Лекар, пленен от белите платна”. Първо се уплаших. Как така пленен? Какви бели платна? Зачетох и разбрах, че завеждащият пристанищната здравна служба в Бургас, д-р Милчо Касъров, не само че е добър лекар, но е и голям любител на ветроходството. Заедно с още трима души от яхтклуба предприели уникално задгранично пътуване с яхта -първата яхта, дръзнала да отиде чак до Одеса без мотор -само с платна! Вдъхновени от великия подвиг на съветските хора, извършили преди 60 години великата Октомврийска революция, те самопожертвователно поели на север... и така нататък.

Следобед в яхтклуба имаше нещо като пресконференция, на която Стефан задаваше въпроси и сам си отговаряше. Развяваше възторжен два броя на вестник “Черноморски фронт” и ние с изумление узнахме, че и двете ни бутилки с писма, пренесени от вълните на нептуновата поща, били намерени от летовници -единият дори лично отишъл в редакцията на вестника и я занесъл, а вторият, май че я беше пратил по пощата. В статията, с типичен за онова време социалистически патос, се разказваше за смелия ни подвиг -да дръзнем без мотор да идем чак до Одеса (сякаш като не е имало мотори, хората не са обикаляли света), че и да се върнем оттам на всичкото отгоре (като че ли едва сме се сдържали да не емигрираме).

Както и да бе, бяхме се прочули...

След това започнах по-рядко да ходя в яхтклуба. През всичкото си свободно време, когато не четях за изпита си за аспирантурата, се занимавах с малката си моторна лодка. Държах я в хангар на Ченгене скеле и понякога, когато времето бе хубаво, надувах мотора и за десет минути бях на яхтклуба. Връзвах се за кея и отивах да видя какво правят аверите.

ЯХТКЛУБНИ СЪПРУГИ

Жена ми обаче обичаше да я водя в яхтклуба. Беше се сприятелила, освен с Иванка Берова (Наумова), също и с жената на Ичо -Тони, със съпругата на съдия Мелконян - Маргарита, която бе юрисконсулт в пристанището, със секретарката на директора -Жана Копач, а също и със съпругата на директора -Добринка, една много симпатична и приятна млада жена. Всички те бяха хубавелки, та разкрасяваха иначе еднообразния яхтклубен пейзаж. В същото време животът в клуба си течеше нормално.

Един ден, бе след завръщането ни от Одеса, вече добил кураж от карането на яхтата в “силно” време, без много да му мисля качих Станислав на малкото си триметрово катерче и от хангара ми на Ченгене скеле зацепихме към яхтклуба. Времето бе разкошно и за десетина минути бяхме там. Влязохме вътре, отворихме лаф и по едно време гледам, духнал вятър. Ще тръгваме, Димитре, че май духна, казах. Той излезе да ни изпрати и загрижено поглеждаше към рейда, където белееха малки зайчета -значи вълната бе около три бала.

Тръгнахме, но още щом излязохме от пристанището, ни подхвана такава вълна, че по едно време си помислих дали да не се върна. Само че ставаше много сложно -бях само по бански. Нямах ключове за в къщи. Колата ми бе на Ченгене скеле. Нямах как да ида дотам. Нямах и кой да докара колата в Бургас. Изобщо -трябваше да карам напред. Станислав се държеше с две ръце за борда и гледаше доста уплашен, но нищо не казваше -нали беше уж коскодзам ми ти ветроходец!

Катерех се косо по вълните, изкачвах ги, издигайки се на гребена им докъм два метра височина, после се спусках по наклона два метра надолу. Така Ичо караше яхтата. Карах лодката под ъгъл, но виждах, че ни носи към нос Форос. Обърнах по едно време малко по-фронтално към вълните и те веднага ни заблъскаха. Минах на петдесетина метра от камъните

на Форос. Ако ни бе хвърлило, лодката щеше да стане на трески. А и ние със Станислав бяхме без спасителни ризи, без спасителен пояс... Продължих напред, като само се молех моторът да не спре, а това често се случваше, щом го залееше някоя вълна. Имахме луд късмет, че не спря!

Минавайки през залива на Крайморе на път към Ченгенето, на няколко пъти се чудех дали да не акостирам някъде на плажа, но прибоят там бе много силен и щеше да ни удари зле. Затова продължих към заливчето на Ченгене скеле, което бе доста защитено и обикновено не правеше голяма вълна. Минах едва на десетина метра от северния нос на залива и веднага вълната падна. Приблжих с кърмата към пясъка, изгасих мотора и скочих на брега. Към нас вече тичаха жена ми и баща ми, а Станислав хукна към майка си, но не каза, че се бе уплашил. Аз също се бях уплашил, но се правех, че нищо не се бе случило. Ваня дойде разярена и взе да ми се кара -не виждаш ли какво вълнение има, къде си тръгнал с това дете... "Какво вълнение? -правя се на ампе аз. -Най обикновени вълнички. Ти да видиш какви вълни качвахме с яхтата до Одеса!..." Да ама това не ти е яхтата! -продължава да вика Ваня. Станислав ме гледа сърдито, но нищо не казва. Не се издаде, че се е уплашил. Само аз бях зърнал разширените му от ужас очички, когато се катерехме почти под четиридесет и пет градусов наклон по вълните и после стремглаво се спускахме надолу.

Той още не знаеше, че в морето опасна не е водата -опасен е брегът. Ако ни беше изхвърлило, щеше да ни разбие в камъните.

Оттогава не повторих подобна авантюра със Станислав на борда. Отивах понякога отново в яхтклуба, но сам. И не се заседях дълго. А с едно око все гледах навън, дали не е духнал морският...

ТАЙНАТА ЯХТА

По едно време из пристанището се разнесе слух, че Стефан Вълчев, началникът на Кея за насипни товари в пристанището, си правел яхта. Голяма крейсерска (за пътешествия) яхта и то от хубави материали -махагон и неръждавейка. Попитах Димитър вярно ли е и той потвърди. Строял я в едно хале над работилницата до Кея за насипни товари и не пускал

никого да я види. Само Димитър я видял веднъж. Манол -също. “Нещо разкошно става -рече той. -Но много пари му глътна – продаде всичко, що имаше, а сега и цялата си заплата дава.”

Един ден Стефан дойде при мен в здравната служба. Видя ми се притеснен, та го попитах да не е болен. Не съм -рече той, -но искам да ти предложа нещо. Сигурно си чул, че си строя яхта? Почудих се дали да не отрека, но си казах, защо пък да лъжа. Чух, отвърнах. “Доста напреднах, но ми свършиха парите. А ми трябва и помощник в работата -сам вече трудно се справям. Би ли приел да ми станеш съдружник и да завършим заедно яхтата?”

Бях извънредно изненадан. Не можех да си обясня защо тъкмо мен бе избрал да покани за съдружник? Дали не би да смяташе, че имам пари? Но кое го бе накарало да мисли така? Не знаеше ли той колко е лекарската заплата -поне два пъти, ако не и три пъти по-малка от неговата. Освен това той бе още ерген, а аз имах жена, дете, нямах още жилище... Чудех се какво да му отговоря. Казах му истината. Нямам пари. Караме от заплата до заплата. Е, имахме заделени няколко хиляди лева за вноса за апартамент, но нея не пипахме. И една вноса за кола, която бях направил преди четири години... Всичко това не му го казах, но мисля, че ме разбра. Освен това никак не ме блазнаше идеята да строя такава скъпа яхта и да правя после околосветски пътешествия. Видях до Одеса какъв зор е. Не ми се щеше. И това не му казах, но Стефан разбра, чене съм аз неговият човек.

Не бях питал доскоро приятелите си от яхтклуба, дали Стефан им е предлагал съдружничество в строежа на яхтата. Тези дни питах Манол -не го бил канил. Но възможно е да е предлагал и на други и те да са му отказали, та е опрял накрая до мен.

Помня, че го попитах, как ще изкара яхтата от това бетонно хале, щом я построи окончателно, а той се засмя и махна с ръка: “Нека я докарам дотам, ако се наложи, ще махнем покрива и ще я измъкнем с кран.” Това май че бе единственият начин, наистина.

Яхтата и до ден днешен, над 25 години, стои затворена в това хале. Малцина са я виждали. Казват, че била разкошна. Дали е окончателно завършена, не зная.

А дали изобщо е искал да я завърши Стефан тази яхта, това също е неизвестно. Може би това бе мечтата на живота му и се е страхувал да я построи, защото е трябвало да я изкара пред чуждите очи. А това беше негова, само негова тайна -нещо като любовница -тя трябва да остане скрита...

Преди няколко години тогавашният директор на пристанището г-н Ботев (един доста безкомпромисен човек, който по-късно бе жестоко пребит от неизвестни лица), поискал от Стефан Вълчев, вече заместник-директор на пристанището, да плати наем за халето, където стояла яхтата, за 25 години назад. Сумата била около 80 хиляди долара. Това го притеснило сериозно.

Скоро след това Стефан почина, както си седял пред телевизора. Сам самичък.

Само със своята яхта в сърцето... Която не можа да види на вода.

ИНЖ. СТЕФАН ВЪЛЧЕВ

КАПИТАН ВАЛЕНТИН МАНЕВ

Капитанът от далечно плаване Валентин Манев бе капитан-пилот от пилотска служба в Пристанище-Бургас -хубав, напет мъж, от онзи тип, който много се харесва на жените. Затова учителката по физкултура, пленителната рускиня Лили Кастрицка, го бе омаяла дотолкова, че той се разведе с жена си, от която имаше две деца -момче и момиче, тя пък се разведе с мъжа си, от когото имаше син, и се ожениха. Родили си бяха момче, наречено на баща си Валентин, -връстник на нашия Станислав, с когото бяха в една детска градина като малки. И той, като нашия син, като свикна с градината, не искаше да си ходи вкъщи, но за разлика от Станислав, когото подкупвахме с обещания за интересни разходки, рускинята подмамваше Вальо с ... парченца салам. Той бе едро и лакомо дете, и естествено бе член на яхтклуба.

Капитан Манев се бе прочул със смелото си намерение догодина да направи сам околосветско пътешествие през нос Хорн с яхтата "Оренда G", която полската корабостроителница в Гданск бе построила по поръчка на пристанището -най-голямата яхта на яхтклуба -дължина почти 14 метра, ширина - 3,60 м. и водоизместимост 14 тона. Струваше над 100 хиляди злоти. Всичко това би било абсолютно невъзможно, ако не беше решаващото съдействие и активно участие на тогавашния директор на пристанището кап. Никола Рунев - един дълбоко влюбен в морето и ветроходството мъж -основател и понастоящем почетен председател на яхтклуб "Порт Бургас".

Няколко думи за името. Оренда е вътрешният дух (силата) на прабългарския бог Тангра, а латинската буква "G" е първата от името на богатия ливански бизнесмен Джезаири - щедър спонсор за оборудването на яхтата с модерни за времето съоръжения.

Не си спомням дали това плаване бе посветено на някаква годишнина, но през 1979 г. се навършваха 35 години от Славната деветосептемврийска социалистическа революция. Освен всичко това, капитан Манев възнамеряваше веднага след обиколката на планетата да вземе участие и в престижната международна регата за самотни мореплаватели "Остар". Това бе голяма работа!

Около това плаване се вдигна повече шум, отколкото Валентин Манев изглежда очакваше. Лично присъствах на една пресконференция, където пред телевизионни камери и микрофони му задаваха разни въпроси относно околосветското плаване, а той притеснен отговаряше. Директорът Рунев седеше горд зад масата и даваше думата. Капитан Манев бе изключително възпитан и коректен мъж, много скромен, дори бих казал -стеснителен и ...поетичен. Не зная как се бе навил да се впусне в това начинание, но имах чувството, че ако е знаел за предстоящия медиен шум, сигурно не би се решил. Но вече беше късно. Дори бяха определени петимата ветроходци, които рано напролет щяха да заминат с него да получат яхтата от Полша и да я докарат по море.

Колелото се бе завъртяло и вече нищо не можеше да го спре.

ЕКИПАЖЪТ И ИЗПРАЩАЧИТЕ

През март същата година ми дадоха ведомствен апартамент и докато умувахме с Димитър Наумов как да преградя на две големи си хол, той предложи да идем у Валентин, защото той си бил преградил същия такъв хол по много оригинален начин. Капитан Валентин Манев ни посрещна много радушно, разшета се (жена му я нямаше) извади шише уиски, а за мезе начупи шоколад. Няколко малки парченца от него се пръснаха по масата и той ги събра внимателно. Тогава жена ми забеляза:

“Валентине, едно парченце шоколад е хвъркнало и се е залепило за бузата ти.” Той тутакси се опита да го отстрани, но не успя. Чакай аз ще ти го махна, рече Ваня и стана да го отлепи, но и тя не успя. Тогава Валентин се усмихна и много тактично отбеляза: “Ама това ми е бенка...” Ние с Димитър се разсмяхме, а Ваня се сконфузи.

Такъв мил и тактичен човек бе капитан Валентин Манев.

На 10 април 1979 г. се случи голямо събитие за българския народ. Наш летец полетя в Космоса. Летецът-космонавт Георги Иванов и съветският ветеран Николай Рукавишников. Наистина е подвиг, не е лесна работа това - да се скачиш в орбита с космическата станция “Мир” и да летиш там седмица или месец, а може дори и повече - колкото са ти определили.

Часове след това целият български народ (а и съветският) със съжаление научиха, че поради повреда в един от двигателите на космическия кораб, скачването със станцията не се състояло. И не само това. По-страшното бе, че под въпрос било и завръщането на двамата мъже на Земята, защото този двигател бил нужен и за забавяне на скоростта при приземяването.

С огромно напрежение и тревога очаквахме кацането (всъщност кабината се спуска с парашути в степите на Казахстан).

Наложило се да минат на аварийното ръчно управление и да се “гмурнат “ в атмосферата с голяма скорост, от което температурата в кораба станала ужасно висока и са извадили голям късмет че не се запалиха. Въпреки високата температура и свръхтежките, нечовешки условия, опитният командир Рукавишников, и нашият летецкосмонавт Иванов успяха благополучно да кацнат.

Всички си отбъркахме, без още да знаем, че това се оказал много по-голям подвиг, отколкото обикновеното скачване. Него го бяха правили неколцина, но такова аварийно

приземяване се правеше за пръв път в историята на космонавтиката. Браво на мъжете - руснаци и българи!

Това събитие отбелязвам не за друго (макар че само по себе си то напълно заслужава това), а защото в същият този ден шестима души бургазлии -к.д.п. Валентин Манев, к.д.п. Манол Манолов, к.д.п. Иван Вулов, инж. Димитър Терзиев (Гагарин), съдия Мелкон Мелконян и механикът от “Портфлот” Борис Сократов (Боби), екипаж на новата яхта “Оренда G”, отблъснали от кея на корабостроителницата в Гданск и потеглили към България. Били шестима, за да могат да карат по двама на вахта, като се редуват през няколко часа.

Времето било много студено - в морето имало още лед. Духал студен вятър и водонепроницаемите им дрехи замръзвали. Манол разправя, че след вахтата, когато влязъл в кубрика, се проснал уморен на койката и тутакси заспал, както си бил облечен. Като се събудил установил, че гумените му дрехи му били замръзнали и едва успял да си свие ръцете и краката. Лицето му също било замръзнало и скоро му се възпалил лицевият нерв -това му се било случвало и преди. (Той така се запознал с жена си Виолета преди няколко години. Тя била медицинска сестра в Транспортна болница -София, където Манол бил изпратен на лечение. Виолета му правела толкова безболезнени инжекции, че той тутакси се влюбил).

Парезата на нервус фациалис е сериозна работа, защото се парализира лицевия нерв, изкривява се лицето, а клепачът, устната и бузата от едната страна увисват. Трябва болнично лечение, но Манол отказал, докато не стигнат спокойни води. Едва като наближили пристанището на Кил се отклонили, за да го оставят на брега. Оттам той се прибрал в България със самолет.

След доста бури и прекеждия яхтата пристигнала в корабостроителницата на Госпорт (Великобритания), където останала около две седмици, за да бъде дооборудвана със съвременни навигационни уреди за 40 хиляди долара -нали й предстоеше самотно околосветско плаване и участие в Остар!

После тръгнали към Гибралтар. Без проблеми влезли в Средиземно море в хубаво, лятно време. Бил месец юни.

Само едно нещо ги гнетяло, но никой не се решавал да повдигне пръв въпроса: – яхтата се оказала трудна за управление от сам човек. Особено пък в лошо време.

Капитан Манев бе твърде опитен ветроходец. Само година и половина преди това, през октомври 1997 г., той прави успешно самотно плаване в Черно море от Бургас до Новоросийск с яхтата “Мистрал” (същата, с която месец преди това бяхме плавали до Одеса, но с известни направени от него подобрения). За това си плаване той е написал пътепис (виж сп. “Море”, кн. 5-6, 1999 г. Бургас, стр.18-32).

Валентин не може да не си е дал сметка за това -едно е да плаваш на малка, едномачтова яхта със сравнително елементарно ветрилно стъкмяване и то в Черно море (макар и известно с бурните си вълни), а съвсем друго -на четиринайсетметрова, двумачтова яхта тип “Йол” и то сам в океана под нос Хорн, известен с “ревящите” си, чупещи се вълни. Задачата не била съвсем невъзможна, но нямало съмнение, че щяла да бъде неимоверно трудна. Провал бил напълно възможен, а той не искал да се провали, да изложи и себе си, и яхтклуба, и България. Той бе горд мъж. Ето защо по време на плаването капитан Манев ставал все по-мълчалив, но другите трудно го забелязали, защото той по природа си беше тих човек.

След напускането на Манол останали петима и доста по-трудно правели двойките на вахтите, но се справяли -дрязги и неприятности не са имали. Валентин бил в една вахта с

Мелкон.

Минавали покрай гръцките острови преди Пирея, нощта била тиха и безлунна, всичко било спокойно като в приказка и това продължило до мига, в който съдия Мелконян установил, че е сам в кокпита -Валентин го нямало. Проверил в кубрика -няма го! Вдигнал останалите от сън, претърсили яхтата – нямало и помен от него. Върнали се веднага по обратния път, давали сигнали, викали, крещели, но нищо! От Валентин нямало и следа. Търсили го дълго, на сутринта по светло също. Гледали по бреговете на близките острови, но не видели нищо. Било 23 юни 1979 г.

Изчезнал член на екипажа! Пратили съобщение по радиостанцията в България, а оттук им наредили да продължат търсенето.

Същият ден рано сутринта директорът кап. Никола Рунев дойде в здравната служба. И понеже напоследък идваше само по неприятни поводи, нещо ме жегна под лъжичката -сега пък какво бе станало?

“Валентин” -рече директорът и наведе съкрушен глава. Разказа ми всичко. Чудеше се как да съобщят на жена му. (На коя от двете, помислих си, защото бях чул, че бившата му съпруга продължавала да го обича).

Дадох на другаря Рунев (както всички го наричахме) нещо за успокоение и го изпратих чак до отвън. “Сигурно е паднал зад борда и сега се пече на някой гръцки остров” -опитах се да го окуража, макар да не вярвах в такава възможност. Капитан Рунев ме погледна и поклати глава -и той не вярваше.

Зачакахме вести. Изчезналият моряк се счита за жив, докато не се докаже обратното. Или докато не минат не знам колко си години... Може пък и да е жив!... Някои подхвърляха, че просто е избягал в чужбина. Че защо да го прави наред морето? Можеше (ако бе искал това) просто да си остане в Англия. Не, вероятно се е спасил на някой малък безлюден остров!...

Така казаха и съкрушената от вестта Лили Кастрицка. На това се надявали и децата му. Малкият Валентин бе само деветгодишен и кой знае дали е съзнавал достатъчно добре какво се бе случило. За децата смъртта е абстрактно понятие.

Вероятно аз съм бил един от първите който бе научил това, защото, когато след малко в кабинета ми влезе Димитър Наумов, установих с изненада, че не знае нищо. Казах му. Не искаше да повярва. “Кой разправя такива глупости!” -възмути се той. Другарят Рунев, рекох му със съжаление. Димитър веднага излезе от кабинета ми и отиде при директора. Уверен бях, че докато бързаше нататък, си мислеше, че навярно аз съм съчинил тази нелепост.

Когато яхтата дойде в Бургас, нямаше тържествено посрещане, нямаше журналисти и фанфари. Дори не разбрах, кога бе пристигнала. Петимата от екипажа веднага бяха разпитани от съответните инстанции за случилото се. Вярвам, че никак не им е било леко.

Дойдоха и при мен. Преди да тръгнат за Полша бях направил на Валентин много подробни и целенасочени прегледи и изследвания, имайки предвид, че щеше да продължи с голямото плаване. За моя изненада Валентин имаше леко повишено кръвно налягане, което не бе голям проблем. По-тревожното бе, че електрокардиограмата му показваше лека исхемия (влошено кръвоснабдяване) на сърдечния мускул. Доста притеснен му обърнах внимание, а той се опита да обърне всичко на шега. Не е за шега, Валентине, това е самотно плаване, далече от бреговете и ако ти стане нещо... “Абе нищо няма да ми стане, хайде сега, ще вземеш да ми провалиш плаването!” -отвърна той със своя шеговит маниер на разговор.

Уточнихме се да направим повторни изследвания, след като се върнат от Полша и тогава да дадем заключение за здравното му състояние и годността му за самотно околосветско плаване. Все пак предстоящото си бе обикновена разходка -шест души, от които четирима капитани от далечно плаване, покрай бреговете на Северна Европа, продължителен престой в Англия и после в Средиземноморието през най-хубавото време -месец юни. Още повече, че д-р Сарачев, като заключение на консултацията си бе написал, че е годен за плаване от Полша до Бургас. И аз смятах същото.

Всичко това бе надлежно описано в здравната книжка на кап. Манев. Следователите

кимнаха удовлетворени и я прибраха.

Из пристанището плъзнаха всякакви слухове. Най-упоритият бе, че след тримесечното съжителство членовете на екипажа дотолкова си били омръзнали, че се скарали и сбили, и в суматохата Валентин паднал зашеметен зад борда и се удавил.

Ако това бяха някои от ефетата, които навестяха понякога яхтклуба, бих го повярвал, но сериозни мъже, професионалисти-капитани... Че и един съдия отгоре на всичко! Тази версия бе просто невъзможна.

Привържениците на тази версия наблягаха на факта, че Валентин е бил в една вахта с Мелкон и било възможно да са се сдърпали през нощта и Валентин да е паднал зад борда...

Не вярвах в това. Тъкмо Мелкон, човек почтен и принципен, опитен юрист, уважаван и кадърен съдия, не бе способен на такова нещо. Дори да допуснем, че на шега са се сборичкали и Валентин е паднал зад борда, той би алармирал екипажа и би скочил веднага да го спаси. Не, това също бяха глупости.

Щом Мелкон отпаднаше, кой оставаше тогава, като се има предвид, че всички останали са спели? Никой.

Впрочем има още един - самият Валентин.

Лично аз не допусках версията, споделяна от неколцина, знаещи за електрокардиограмата на Валентин, че е получил инфаркт и е паднал зад борда. Причините са следните:

При такива леки изменения в кръвооросяването на сърдечния мускул инфаркт рядко се получава (макар че е възможно), дори стенокардни (сърдечни) болки са малко вероятни, а Валентин не бе споделил с мен да е имал такива (дали не бе скрил?). Все пак хора с много по-сериозни изменения в сърдечния мускул живееха и работеха в пристанището и по-тежка работа, но инфаркт не получиха. Неколцина от тях -капитани или моряци от Портфлота работят и до днес.

Второ, инфарктът обикновено се предхожда от някои предварителни симптоми и Валентин е имал време да се върне в кокпита, ако да речем е бил на носа или на кърмата (защото Мелкон е бил на руля) или поне да се обърне и да падне върху палубата, а не зад борда. При повечето случаи инфарктната болка е толкова силна, че не може да не предизвика вик или поне стон. Такова нещо Мелкон не бе чул.

И трето -при падане от такава височина (над метър) не е възможно да не се чуе плясък, особено когато тялото тежи около деветдесет килограма и пада внезапно, т.е. не скача преднамерено безшумно, макар че и тогава не може да не се чуе плясък. А Мелкон небе чул нищо.

Версията, че се е бил хванал за вантите да ходи по голяма нужда, както е обичаят по яхтите (макар на "Оренда" да има тоалетна), и е получил инфаркт, или пък се е бил изтървал от въжетата, също не издържа, поради горната причина -би се чул плясък или поне вик. Но ако Мелкон не бе чул плясъка? И това е възможно. Дори в тихо време, при хода на яхтата се образуват малки вълнички, които подпискват, човек свиква с този шум и не му обръща внимание. Но все пак да падне тежко тяло от такава височина... плясъкът ще е много по-силен от вълничките. А викът? Не може човек, който случайно се е изпуснал или му е прилошало и е паднал зад борда, да не извика за помощ (освен ако е изпаднал в безсъзнание)...

Остава последната версия -най-странната, но лично за мен - най-вероятната.

Валентин сам е решил да напусне борда.

Още далече преди да вземе това решение, той е преценил, че няма да може да управлява сам яхтата. Ако се откажеше, щеше да провали "мероприятието", а тези неща, шумно рекламирани предварително и винаги носещи някакъв политически подтекст, не биваше да бъдат проваляни. Щеше да изложи всички...

Но той можеше да се откаже -достатъчно бе да дойде при мене и да ми каже, че е имал болки в сърдечната област по време на плаването и че се опасява да пътува. Никога не бих го издал (не ми позволява съвестта, а и Хипократовата клетва) и не бих му написал друго заключение освен : "Негоден за самотно околосветско плаване". Така вината щях да поема аз и щях да го направя без колебание - Валентин заслужаваше това. Но той си е мислил и за

друго.

Ако се откажеше, какво щеше да последва? Най-малкото щяха да го сметнат за страхливец и друг кандидат за славата веднага щеше да заеме мястото му.

Щеше да бъде изхабено името му. Много шум за нищо. “Като е знаел, че не е добре със здравето, защо се е захванал?” - щяха да шушнат зад гърба му. Не, тогава щеше да се чувства унижен и дезертьор, а той не бе такъв.

Валентин не можеше да допусне всичко това. Той бе мъж на честта.

Ето защо бе решил да напусне света.

Денят е 23 юни -най-дългият ден на годината едва е бил започнал. Мелкон е стоял зад руля, вторачен напред в нощта, а Валентин е седнал за последен път на банката в задната част на яхтата. Не зная дали е запалил последна цигара. Решението вече е било взето.

Тихо се изправил, хвърлил е последен поглед към яхтата пред себе си (яхтата убиец?), после безшумно е прекрачил през леерите на кърмата, хванал се за основата им, провесил е крака надолу, обувките му са се напълнили с вода и той е почувствал нейния хлад (как това поне не го бе спряло!), после бавно се отпуснал в прегръдките на морето...

Нито плясък, нито звук. А после?...

Валентин не бил добър плувец. Някои дори твърдяха, че изобщо не умее да плува. Като се поразмислиха, мнозина от приятелите му с изненада установиха, че никога не са го виждали да плува. Това вероятно е съкратило мъките му...

Около месец по-късно, когато вече всички смятаха, че ако Валентин бе паднал зад борда, тялото трябва отдавна да е изплувало (значи се е скатал някъде под чуждо име, а може и човек на разузнаването да е...), дойде вестта, че рибари до Пирея са открили в мрежите си труп на мъж, силно разложен и наяден от рибите и раците, който не отговарял на физическите данни на нито един от другите удавници и единствено можел да бъде нашият Валентин. Защото по друг белег не можело да се определи. По ръст и конструкция на тялото отговарял на описанието.

Разправяха, че при аутопсията в Гърция лекарите установили инфаркт, което силно ме усъмни, тъй като си представях как изглежда труп, престоял месец във водата и ако по чудо сърцето е било пощадено от рибите и раците, как би изглеждало то. Да се открие инфаркта на такова сърце бе признак на висша патологоанатомична квалификация, почти равна на магия. Лично аз не вярвах, но не го направих на въпрос. Щом това заключение се харесва на всички -нека го приемат. В края на краищата има ли значение от какво бе умрял Валентин?

Трупът пристигна в запечатан метален ковчег и никой не можа да го види. И по-добре, защото гледката би била ужасна. От големия портрет над ковчега ни гледаше мило усмихнат прекрасният човек и приятел к.д.п. Валентин Манев. Мир на духа му!

к.д.п. ВАЛЕНТИН МАНЕВ

АМБИЦИЯ? ЩОЕ ТО?

Синът ни Станислав вече бе станал в пети клас, след някоя и друга година ще трябва да кандидатства в някоя елитна гимназия, а там с четворки и петици не приемат! Как да го амбицирам? С ветроходството? И там много не го вълнуваше дали ще е втори, или трети, или пък първи. На състезанията аз се вълнувах и се ядосвах повече от него, когато от стремеж към оригиналност предприемаше най-необичайните подходи към финала -всички наопаки, а той -терсене! И в резултат или губеше, или печелеше.

Когато през 1981 г. се класира на републиканското първенство за младша възраст на трето място и получи медал и купа, се опитах да го подхвана на тази тема -колко сладко е да си шампион -виж сега, колко е горд и щастлив Мариан Йовков, че се класира първи и неговият медал е "златен" и купата му е два пъти по-голяма от неговата... Че к'во от това, отваряща ми, и третото място е хубаво, пък и Мариан ми е приятел... На следващата година стана втори на републиканското -отново го подхванах -ето виж сега, медалът ти е сребърен, а купата – кристална. Ако си пръв и в училище... В училище, казва, медали не дават... Пък и за какво ми е медал? На мен ми е хубаво да карам...

Никаква амбиция! Ужас! Колкото амбициозен бях аз, толкова неамбициозен беше Станислав. Тогава предприех нов подход. Пламен, приятелят му в махалата, се учеше добре и май имаше по едно време повече шестици. Като му казах това, Станислав видимо се ядоса и ми каза: "Да, ама Пламен първо е един клас след мене, по цял ден няма какво да прави и чете, а аз ходя и на яхтклуба..." "Ами ако ти пречи, не ходи!" -рекох му. Той ме погледна с ужас.

“Как така няма да ходя?” Ами ей така, отвърнах. Утре ще дойде време да учите в някоя гимназия -Пламен ще влезе, а ти -няма да можеш. После той ще влезе и в университета и един ден ще стане директор на някое предприятие, а ти -прост прислужник. Ще те извика някой ден Пламен в кабинета си, ще те погледне подигравателно и ще ти каже: “Я бе, Станиславе, на ти един лев да идеш да ми купиш цигари! И ти ще му се кланяш и ще му казваш: “Слушам другарю директор! Отивам веднага!”

Това вече беше много. Очичките му чак се изпълниха със сълзи и той с гняв извика: “Аз пък няма да ида!” Как няма да идеш, отвърщам през смях, като той е директор и ще те уволни от работа... “Нека да ме уволни, ама пак няма да ида да му купя цигари!...” Не е в това работата, казвам му. Ако и ти учиш и получаваеш само шестици, ако влезеш в английската гимназия (тя бе №1 тогава в Бургас), ако завършиш с отличен успех и влезеш да следваш висше образование, ти няма да станеш прислужник, а ще бъдеш директор на някое предприятие и тогава ще караш другите да ти купуват цигари. “Няма да ги карам -измънка той. -Аз няма да пуша цигари, защото са вредни.”

Не знаей доколко този разговор го е амбицирал, но явно не му хареса идеята да носи цигари на Пламен. Все пак, мислех си, той още не е усетил сладостта на славата. Веднъж вкусил я, ще я гони цял живот, а славата винаги се предхожда от успех.

Това се случи през следващата 1983 г. Тогава пак се класира на второ място на републиканското първенство, но затова пък в международната регата на Германия (ГДР) се класира трети, а на престижната международна регата “Дружба” в Несебър (между ветроходците от всички социалистически държави) зае първо място.

Той отначало като че ли не можа да осъзнае какво точно се бе случило -първи, какво чак толкова -винаги е бил само на секунди от първия. Когато обаче взеха да раздават наградите стана чудо!

Представете си огромния бетонен кей на пристанище Несебър. Отпред строени стотина ветроходци от няколко страни, мнозина -доста по-големи от сина ни. Публика от неколкостотин души -родители, тренъори, граждани и курортисти от Несебър. Излиза отпред главнокомандващият Българския военноморски флот адмирал Орманов в пълна парадна униформа -блестяща от белота и със златни нашивки, държи в ръце голям златен медал и кристална купа и високо произнася: “На първо място в клас “Оптимист” Станислав Касъров -България!...”

Бурни ръкопляскания, подвиквания “Браво!”, блясват светкавиците на фоторепортерите, жужат кинокамери, снимат от телевизията. Станислав в първия миг сякаш се стъписва, после се засмива със своята очарователна, все още детска усмивка и застава на почетната стълбичка пред адмирала -колкото той е бял и лъчист със своята униформа, толкова е мургав и изпечен от слънцето Станислав. Той е вече тринайсетгодишен, поизточил се е, и със своята дълга чорлава, леко чуплива коса, прилича на някой от любимците му от “Дийп Пърпъл”. Адмиралът му подава наградите, стиска му ръка, и само дето не му козирува. Всички ръкопляскаме, най-силно аз и Ваня, дори Димитър вика “ура!” и щрака снимки. До него поомърлушени стоят подгласниците му. Станислав се връща на мястото си и сияе от радост. Не е шега работа -самият адмирал му връчва наградата!

От този ден се промени. Вестниците писаха за него, даваха ги и по телевизията, всички роднини се обаждаха да ни честитят, после и съучениците му са го поздравявали, а и... момичетата вероятно са го поглеждали с други очи... Онази негова съученичка сигурно вече не е докладвала на учителката, че няма домашна по руски.

ШАМПИОН !

И моето отношение към него се промени -докато преди това го наричах “къдрокоско”, защото като малък бе къдрав като агънце, взех да му викам “момко” -вече беше момък. (И понеже в панелните апартаменти, като говориш близо до шахтата на кухнята, се чува от съседите, един ден чувам адвокатката Антонина от горния етаж да казва на мъжа си: “Абе, Митко, тези долу да нямат квартирант? Все викат някому “Монко, Монко...”).

Оттогава Станислав взе да държи и на оценките си -взе да носи предимно шестици -и за срока имаше само една-две петици (бележниците му пазим в една найлонова торбичка на тавана). Стегна се през последните две години, преди приемните изпити взе някой и друг частен урок по математика и български (всички вземаха) и през 1984 г. влезе успешно в английската гимназия.

Помня, когато научихме тази вест, отидох в яхтклуба да му кажа. Той караше яхта заедно с още няколко момчета. Треньорът им Димитър Наумов, наричан с любов от всички деца “Другаря”, като чу защо го търся, изсвири със свирката си и нареди незабавно Станислав да излезе на кея. Той пристигна и с тревога се загледа в мен и в треньора си. “Приет си в Английската!”-казах му. Той не се и опита да прикрие радостта си, беше безкрайно щастлив. После приятелите му го хвърлиха, както е обичаят, в морето...

Така че славата е хубаво нещо, когато амбицира човека, макар че, ако е в по-голяма доза, разглезва и има опасност някой да заспи на лаврите си.

За него обаче такава опасност нямаше.

МАРИАН ЙОВКОВ – МНОГОКРАТЕН ШАМПИОН НА БЪЛГАРИЯ

ЗИМЕН ЛАГЕР - 1980 г.

Запомних началото на тази година със зимния лагер на отбора по ветроходство в Родопите -на хижа “Студенец”, близо до едноименния язовир. Пътуваме до Пловдив с влак, а оттам хващаме автобус. Аз отново съм лекар на отбора, а Ваня идва с мен, като си плащаше (имаше и още една майка -Добринка, жената на моя съученик Джона). Децата са двадесет и пет. (Каква памет, ще си помислите. Нищо подобно -гледам ги на снимка!) Станислав естествено и той е с отбора. Тази година за пръв път с нас е и директорът на пристанището другаря Рунев с жена си Добринка и дъщеря си Красимира - красиво девойче, взело хубостта на майка си и най-доброто от баща си.

Снегът е до колене - пръхкав и свеж, навалял е едва вчера. Хижата е доста старичка, стаите са мънички, с по две легла (Станислав спи в едно легло с майка си -крака срещу крака), защото стая с три легла няма. Добре че във всяка стая има по една голяма акумулираща електрическа печка (съща като тази на мама и татко в къщи), която работи нон стоп и температурата в стаята е напълно добра.

Още бяхме в новогодишно настроение и продължихме вечерта със следногодишно тържество с дамаджани чудесно вино и донесени от къщи вкусотиини, защото храната в стола на хижата бе хубава, но най-обикновена. Седим в обширната столова на хижата, малко тъмничка и мрачна, но топла и задушевна след първите чаши винце, което и Димитър, и директорът Рунев бяха донесли.

На сутринта - бе вече към осем и половина - седим в топлата столова и закусваме, посърбвайки ароматен билков чай, когато от радиоточката се разнася новина, която накара

гълтката ни да спре посред път: “Днес съветски специални части заловиха и обезвредиха Афганистанския диктатор Иди Амин (май че така се казваше) и ограничен въоръжен контингент на Съветската армия освободи братския афганистански народ.” Децата заръкопляскаха и завикаха “ура”, а ние, възрастните, се спогледахме не чак толкова радостно. Никой нищо не продума, но всеки дълбоко в себе си мислеше: “Война!”.

Това, колкото и да беше радостен гласът на говорителя по радиото, си беше чиста агресия, защото само месеци преди това наричахме Афганистанското ръководство “братско и приятелско”, но то май не заигра по свирката на Москва и затова го обявиха за антинародно.

Няма да разказвам за тази война с афганистанците, тя е достатъчно широко описана, само ще отбележа две неща - афганистанците са жилав, дори непобедим народ. Никоя чужда държава не бе успяла да ги покори.

Бащата на зет ми Джон като млад военен лекар пътувал на кон през чукарите на Афганистан. Съпровождал го един местен водач. По едно време срещу тях се задал друг афганистанец, спрял се, поговорили малко с водача и се сбогували. Не изминали и дващест метра, когато водачът свалил пушката от рамото си, обърнал се и стрелял по пътника. Пришпорил коня и отишъл до убития мъж. Навел се и взел нещо. Бащата на Джон го гледал смаян: “Защо уби човека?” “Много ми хареса шапката му” - невъзмутимо отвърнал онзи. Ето такива са афганистанците. Бая зор видяха с тях руснаците - тръгнаха като аслани, а накрая се върнаха ...

Второто нещо, което ми е останало в паметта от тази война бе, че когато се върнахме в Бургас, веднага залегнах зад радиото и хванах “Свободна Европа”. Коментаторът Велко Верин (Димитър Инкьов) тъкмо разказваше един от своите превъзходни политически фейлетони: “Качили се руснаците на върха на една планина досади границата с Афганистан и викнали: “Братя афганистанци, искате ли помооооош?” Ехото отговорило: “Помоооош!” А, ето бе, рекли руснаците, викат за помощ! Ама чакайте пак да повикаме да не би случайно така да ни се е счуло. Викнали, а ехото пак отвърнало: Помоооош!” Няма лъжа, няма измама, рекли руските генерали - искат помощ! Давайте да минаваме границата!... Така започнала войната...” Голям чешит беше Велко Верин. А всъщност в Германия и в цяла Западна Европа е известен с чудесните си приказки за деца...

Зимната ваканция на 1981 г. прекарваме с отбора по ветроходство в една хижа на Карандила (в планината над Сливен). Платихме си разходите за храна и за хижата, както направиха и другите няколко родители, решили да придружат децата си.

Всички от отбора отиват на пистата да се учат да карат ски. Станислав бе лекичък и жилав и скоро взе да се спуска със ските доста добре. Тъкмо се научи да не пада и лагерът свърши.

Вечерта имаше тържествено закриване на лагера. Димитър Наумов бе донесъл радиоуредба с микрофон и всички показваха способностите си. Станислав (да не повярваш) разказа виц. Не помня дали беше смешен, но той самият доста се смя.

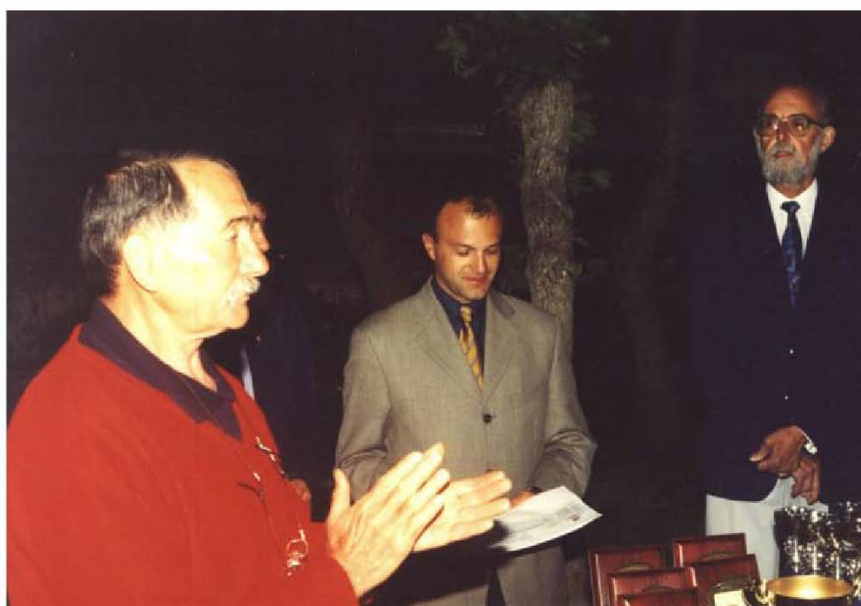

ПОСЛЕ

Какво стана после? През 1981 г. напуснах пристанището и започнах работа в Научния институт по хигиена и професионални заболявания. На десетгодишния юбилей на яхтклуб

“Порт-Бургас” бях поканен официално от ръководството му. Помня, че произнесох прочувствено слово за клуба и за неговия ръководител Димитър Наумов, който успя от нашите деца да направи трудолюбиви и обичащи спорта юноши и младежи и борбени състезатели. Благодарих му горещо от името на всички родители. А от свое име подарих на яхтклуба своята последна картина, нарисувана специално за целта – трите първи крейсерски яhti на клуба – “Бриз”, “Мистрал” и “Пасат” в гонка.

Димитър Наумов с благодарност я прие.

ПРЕЗИДЕНТЪТ НА ФЕДЕРАЦИЯТА ПО ВЕТРОХОДСТВО РАЗДАВА НАГРАДИ

(на преден план вляво – Димитър Наумов)

..... После дойде 17 септември 2006 г., когато нашият прекрасен приятел и голям мъж, любимецът на всички - Димитър Наумов отплава завинаги от този свят. Отнесе със себе си и любовта на много приятели и на стотина деца, за които той си остана „Другаря”.

Не успя да напише и своята част от този летопис, но снимките му говорят вместо него – той обичаше безпределно морето, белите платна и хората до тях.

Всички дойдоха да го изпратят в последното му плаване. Над гроба му президентът на

българската федерация по ветроходство Станислав Касъров произнесе прочувствено слово:

„Скърбящо семейство, опечалени роднини и близки, колеги и приятели,

Изпращаме в последния му път един голям човек и приятел – Димитър Наумов, когото всички с любов наричахме „Другаря”. Той бе не само наш учител, който ни вдъхна любовта към белите платна, хъса към победата в състезанията, но бе и наш приятел и другар. Над сто сме неговите възпитаници-ветроходци, които той от деца превърна в юноши, младежи и зрели мъже. Днес те са моряци, инженери, юристи, специалисти от всички области на живота – всички те станаха хора благодарение и на него, Димитър Наумов–Другаря, защото той ни научи да се справяме с предизвикателствата на живота, да се борим и да побеждаваме.

Негова е главната заслугата за създаването и укрепването на яхтклуб „Порт Бургас”, за превръщането му в ядро на ветроходството не само в града и окръга, но и в страната.

От неговите ръце излязоха десетки регионални, национални, балкански и европейски шампиони и още много други, заели челните места в престижни ветроходни състезания.

Всички ние много го обичахме и уважавахме. Възпитаниците, последователите и приятелите му сме толкова много, че ако бе възможно всеки от нас да му даде макар и малка частица от своя живот, Димитър Наумов би живял още дълго.

Прощавайки се с тебе, скъпи приятелю, ние ти обещаваме, че няма да предадем делото ти – белите платна ще продължават да плющят на вятъра не само в наши води, а и навсякъде по света.

Защото първият дъх ни даде ти! А ти беше силен мъж.

Сбогом и поклон пред живота и делото ти.

Няма никога да те забравим!”

